

DEÜ. İLAHİYAT FAKÜLTESİ,
İZMİR İLAHİYAT FAKÜLTESİ VAKFI

ve
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
İZMİR İL MÜFTÜLÜĞÜ
İşbirliğiyle Düzenlenen

HAZRETİ ALİ -SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ-

24-25 Ekim 2007

İZMİR - 2009

Sefîne-î Tebriz İsimli Mecmuada Hz. Ali'ye Nispet Edilen Dualar ve Sad Kelime

Arş. Gör. Ali ERTUĞRUL*

1996 yılında şahsî bir kütüphaneden Meclis-i Şurâ-yı İslamî Kütüphanesine intikal eden ve 2003 yılında da Tahran Üniversitesi yayınları arasında faksimile (tıpkı basım) olarak neşredilen *Sefîne-i Tebriz* isimli mecmua, fıkıh, hadis, tasavvuf, kelâm, ahlâk, tarih, edebiyat ve dil gibi çeşitli alanlarda Arapça ve Farsça olarak yazılmış müstakil 209 risâleyi içine almaktadır. Ekseriyeti 721-723/1321-1323 yılları arasında Ebu'l-Mecd Muhammed b. Mesud Tebrizî tarafından Tebriz'de "kitap" adı altında kayda geçirilen bu mecmuadaki eserlerden bir kaçı da Hz. Ali ile ilgilidir. Bunlar, 152-155. sıralarda yer alan Hz. Peygamber'in Hz. Ali'ye vasiyetleri, Hz. Ali'nin oğulları Hz. Hasan ve Hüseyin'e vasiyetleri ve Hz. Ali'nin verdiği hükümlerden bazılarının zikri ile ilgili risâlelerden başka, 14, 15 ve 16. sıralardaki haftanın ve Ramazan ayının günlerinde okunması gereken dualar ile Hz. Ali'den nakledilen yüz özlü sözün yer aldığı risâlelerdir.¹

Arapça-Farsça olarak kaleme alınan bu risâlelerden bir hayli eksik olarak kaydedilen Hz. Peygamberin Hz. Ali'ye nasihat tarzındaki vasiyetleri, yine bu oturumda Sayın Abdülkadir Palabıyık tarafından, yazma nüshaların yardımıyla, daha tam ele alınacaktır. Bizim burada inceleyeceğimiz ve değerlendirmeye tabi tutacağımız risâleler ise, son olarak zikrettiğimiz üç kısa risâledir.

Bunlardan 16. sırada "*Kitabu Kelimâti Emîri'l-Mü'minîn Ali (r.a.)*"² ismiyle yer alan risâle, Hz. Ali'nin bir kısım özlü sözlerini içerir. Döneminin Mu'tezilî âlimlerinin önde gelenlerinden büyük edîb el-Câhiz (ö. 255/869) tarafından çeşitli eserler içinden bulunup bir araya getirilen ve başlangıçta "Mie Kelime" olarak, sonraları da "Sad Kelime" ya da "Sad Güftar" ismi altında meşhur olan bu kelimeler/sözler, derleyeninin ifadesiyle "her biri bin kelimeye denk düşen"³ Arapça yüz özlü sözden mürekkeptir.

Mie/Sad kelime literatürüne bir göz atacak olursak, *Sefîne-i Tebriz* yazarıyla aynı rivayet silsilesinden etkilendiğini/beslendiğini düşündüğümüz "*Menâkıbü'l-İmâm Emîri'l-Mü'minîn*" müellifi el-Muvaffak b. Ahmed

* Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Araştırma Görevlisi.

¹ *Sefîne-i Tebriz* isimli bu hacimli mecmuanın mufassal bir tanıtımı için bkz. Abdülhüseyin Hâirî, "Sefîne-i Tebriz: İki Kapak Arasındaki Kütüphâne", Çev.: Ali Ertuğrul, *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, Yıl 8, Sayı 19, Ankara 2007, s. 351-400.

² *Kitabu Kelimâti Emîri'l-Mü'minîn Ali (r.a.)*, istinsah: Ebu'l-Mecd Muhammed b. Mesud Tebrizî, *Sefîne-i Tebriz*, Tahran 2003, s. 99-100.

³ el-Muvaffak b. Ahmed b. Muhammed el-Bekrî el-Mekkî el-Hanefî el-Harizmî, *el-Menâkıb*, tahkik: Fazîletü's-Şeyh Mâlik el-Mahmûdî, Kum 1411, s. 375.

el-Harizmî (ö. 568/1172)'nin, diğer Mie/Sad Kelime yazarları ve râvilerinden farklı olarak bu sözlerin el-Câhiz'dan kendisine ulaşınca kadarki rivayet zincirine de yer vermekte olduğunu görürüz. el-Harizmî bu sözlerin derlenmesiyle ilgili şu bilgiyi aktarmaktadır:

“Bize (el-Harizmî) el-Fakih Ebu Sa‘îd el-Fazl b. Muhammed el-Esterâbâdî haber verdi. Bize Ebu Gâlib el-Hasan b. Ali b. Kâsım haber verdi. Bize Ebu Ali el-Hasan b. Ahmed el-Cührümî Asker-i Mükrem’de haber verdi. Bize Ebu Ahmed el-Hasan b. Abdullah b. Sa‘îd haber verdi. Bize Ebu Bekr Muhammed b. el-Hasan b. Düreyd haber verdi. O şöyle dedi:

Ebu’l-Fazl Ahmed b. Ebi Tâhir –Ebu Osman el-Câhiz’in arkadaşı- şöyle dedi: Câhiz bize zaman zaman şöyle diyordu: Emîrû’l-Mü’minîn (ona selam olsun)’in Arap kelâmının güzel sözlerinden olup her biri bin kelimeye denk düşecek Mie Kelime’si vardır. Dedi: Ben uzun süre ondan bu sözleri cem etmesini ve bana yazdırmasını istedim. Bana söz veriyor, fakat [her defasında] onları vermemek için unutmuş görünüyordu. Dedi: Nihayet âhir ömründe, tasnif ettiği eserlerin müsveddelerinden bir kısmını çıkardı ve onların içinden bu kelimeleri bir araya getirdi. Benim için kendi el yazısıyla onları tahrir etti (senedi ile birlikte yazdı). O mie kelime/yüz söz şunlardı:...”⁴

el-Harizmî ile muasır olan ve bugün elimizde bulunan Mie/Sad Kelime nüshalarının ve istinsahlarının el-Cahiz’dan sonraki en önemli ikinci nakledeni durumundaki Mie Kelime mütercimi ve şârihi Reşîdüddin Vatvat (ö. 573/1177) ise, eserinin mukaddimesinde Farsça olarak yukarıda zikredilenlerle aşağı yukarı mutabık düşen şu ifadeleri yazmaktadır:

“Hamd, keremli lütufları ve çeşit çeşit nimetleri için Allah’a, salât temiz neseplere ve ışık saçan ahlâka sâhip olan Nebî’ye, tertemiz âline ve müttakî olan, hakkı himaye eden ve halka yol gösteren ashabına olsun.

⁴ el-Harizmî, *el-Menâkıb*, s. 374-375.

Bize, el-Harizmî ile *Sefîne-i Tebriz* yazarı arasında aynı kaynaktan etkilenme/beslenme olduğunu düşündüren yukarıdaki ibare, *Sefîne-i Tebriz*’de şu şekilde geçmektedir: “Arap kelâmının güzel sözlerinden olup her biri bin kelimeye denk düşecek Mie Kelime, Ali b. Ebi Tâlib (Allah yüzünü ağartsın)’ten rivayet edilmiştir. Eğer yeryüzünde yaşayanlar onları anlamaktan acizdirler dersem, gerçekten hakikati söylemiş olurum. O kelimeler şunlardır:...”

Reşîdüddin Vatvat’ın Mie/Sad Kelime şerhi olan *Matlûbu Külli Tâlib min Kelâmi Ali b. Ebi Tâlib* isimli eserini neşreden Mahmûd Âbidî’nin kaleme aldığı mukaddimeden, Ayasofya Kütüphanesi No: 2052’de yer alan h. 686 tarihli mecmuanın *Kenzü’l-Hikme* olarak kaydedilmiş olan dokuzuncu risâlesinde de Ebu’l-Fazl Ahmed b. Ebi Tâhir ile el-Câhiz arasında geçen bu mülakata yer verildiğini anlıyoruz. Bkz. Reşîdüddin Vatvat, *Matlûbu Külli Tâlib min Kelâmi Ali b. Ebi Tâlib*, tashih ve ta’likât: Mahmûd Âbidî, Tahran 1374, s. 11-12, 48.

Muhammed b. Muhammed b. Abdülcilil el-Ömerî er-Reşîd el-Kâtib (Allah onu din ve dünyasıyla ilgili amellerini ıslah etmede ve âhireti ve evveliyle ilgili emellerini yerine getirmede muvaffak kılsın) şöyle diyor: Hayırlıların imamı, doğruların numûnesi, fetâların seyyidi, yiğitlerin önderi olan Emîrû'l-Mü'minîn Ali b. Ebi Tâlib (Allah yüzünü ağartsın), mücevherli kolyeleri nefesleriyle kışkandıracak, parlak yıldızları lafızlarıyla hayrete düşürecek derecede bir fesahate sâhipti. Üstün bir kabiliyete ve büyük bir belâgata sâhip olma hususunda bu ümmetin nâdir bir ferdi ve bu milletin emsali görülmemiş bir üyesi olan Amr b. Bahr el-Câhiz (Allah'ın rahmeti üzerine olsun), Emîrû'l-Mü'minîn Ali b. Ebi Tâlib (Allah yüzünü ağartsın)'in hepsi hayret verici bir beyazlık ve etkileyici bir inci gibi olan sözlerinin mecmu'undan sad kelimeyi/yüz sözü seçmiştir. Buradaki her bir kelime/söz bin kelimeye/söze denk düşer. Bunları kendi hattıyla yazdı ve halka yadigâr bıraktı. Ben bende de bu Sad Kelime'yi... için Arapça ve Farsça iki dilde şerh etmeyi ve her kelimeyi bu şekilde şerh ettikten sonra da kendi münşeâtımdan bu kelimeyle münasip düşen iki beyti getirmeyi lüzumlu gördüm. Böylece onun faydası daha umumî ve menfaati daha tam olacaktır. Her iki sınıf insan da, yani hem nazm erbabı, hem de nesr ashabı bunu mütalâaya râğbet gösterecektir. Bu hizmetin kabûle mazhar olması ümit olunur. Onun kabûlü, ben bendeye de sonsuz bir izzet ve her iki cihânda şeref hâsil kılar..."⁵

Böylece hicrî altıncı/miladî on ikinci yüzyıldan kalan birbirine muasır her iki metinden anladığımız kadarıyla el-Câhiz, elinin altındaki çeşitli eserlerde dağınık bir halde geçmekte olan Hz. Ali'ye âit sözleri, ömrünün sonlarına doğru bir araya getirip yazmış ve bu müsveddeyi arkadaşı Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ebi Tâhir (ö. 280/893)'e teslim etmiştir. el-Harizmî'ye âit metinde bu sözlerin kendisine el-Câhiz'dan sonra kimler vâsitasıyla ulaştığı belirtiliyorsa da, Reşîdüddin Vatvat da dâhil olmak üzere diğer Mie/Sad Kelime nüshalarında bu husus kapalı kalmaktadır. Ancak kaleme aldıkları eserlerde Hz. Ali'ye âit bu sözlere yer veren müellifler sayesinde yine de bu sözlerin zaman içindeki seyir, nakil, istinsah ve yayılışlarını tespit etmek mümkün olabilmektedir.

Bilindiği üzere Hz. Ali'ye âit veciz sözlerin kaynakları, sözünü ettiğimiz Mie/Sad Kelime'nin yanında *Divanü Ali*, *Nehcü'l-Belâga* ve *Düstürü'l-Me'alimi'l-Hikem* gibi eserlerdir. Bunlardan Şerif er-Radî Muhammed b. Hüseyin (ö. 406/1015) tarafından derlenen *Nehcü'l-Belâga* adlı eserin üçüncü bölümü ile bu esere İbn Ebi'l-Hadid (ö. 656/1258) tarafından yazılan *el-Hikemü'l-Mensûre* isimli şerh, Hz. Ali'ye âit bahis konusu sözlerle birlikte pek çok vecizeyi içerir. Kadı Ebu Abdullah Muhammed b. Selame el-Kuda'î (ö. 454/1062)'nin

⁵ Reşîdüddin Vatvat, *Matlûbu Külli Tâlib*, s. 63.

Düstürü'l-Me'alimi'l-Hikem ve Me'suru Mekarimi's-Şiyem isimli eseri de Hz. Ali'nin tebliğleri, öğütleri, edebî sözleri, bazı sorulara verdiği cevaplar, duaları, şiir ve temsillerini hâvidir.

Ebu'l-Feth Abdulvâhid b. Muhammed Âmidî et-Temimî (ö. 550/1155) de el-Câhiz'in Hz. Ali'ye âit sadece yüz hikmetli sözü bir araya getirdiğini, böyle yapmakla ancak denizden bir katre devşirdiğini söyleyerek *Gurerü'l-Hikem ve Dürerü'l-Kelim min Kelâmi Ali b. Ebi Tâlib* isimli eserinde Hz. Ali'ye ait 11 binden fazla söze yer vermiştir. Bazıları tarafından Ebu Ali Tabersî tarafından derlendiği söylenen *Nesrü'l-Leâli* isimli kitap da Hz. Ali'ye âit 300 civarında veciz sözü içerir.⁶

İlk üç halife için de birer Mie Kelime tertip etmiş olan yukarıda değindiğimiz Reşîdüddin Vatvat'ın *Matlûbu Külli Tâlib*'i⁷ ise, gerek üslûp ve şekil, gerekse mana itibariyle Mie/Sad Kelime yazma geleneğinde yeni bir çığır açmış ve bilhassa edebiyatçılar üzerinde derin tesirler bırakmıştır. Onun el-Câhiz'da da gördüğümüz edebî kaygılar yanında, bu sözlerin tavsiye ve hikmet boyutuna da dikkat çekmesi önemli bir vurgu olmuştur.⁸ Kemâlüddin Meysem b. Ali b. Meysem Bahrânî (ö. 679/1280) ise, Arapça kaleme aldığı *Şerhu Sad Kelime*'yi: "Akıl, İlim vb. Hususlarla İlgili Bahisler", "Beğenilen ve Beğenilmeyen Ahlakî Durumlarla İlgili Bahisler" ve "Edeb, Mevize ve Hikmetlerle İlgili Bahisler" şeklinde üçe ayırarak söz konusu kelimeleri yeni bir tasnife tabi tutmuştur.⁹ Âdil b. Ali de 889/1484

⁶ Mezkûr eserler ve konuyla ilgili diğer hususlar hakkında daha geniş bilgi için bkz. Âdem Ceyhan, *Türk Edebiyatında Hazret-i Ali Vecizeleri*, Ankara 2006, s. 39-43, 55-94; Reşîdüddin Vatvat, *Matlûbu Külli Tâlib*, musahhihin mukaddimesi, s. 11-33.

⁷ Reşîdüddin Vatvat, *Sad Kelime*'yi *Matlûbu Külli Tâlib min Kelâmi Ali b. Ebi Tâlib* adıyla şerh ettikten sonra, "büyüklerin fermanı ve talebi, kendisinin gördüğü maslahat" üzerine *Faslü'l-Hitab min Kelâmi Emîri'l-Mü'minîn Ömer b. Hattab* ismiyle Hz. Ömer'e ait yüz sözü de yukarıda izah edilen tarzda şerh etmiştir. Ancak *Matlûbu Külli Tâlib*'te yaptığı gibi burada bir Arapça şerhe yer vermemiştir. Bundan sonra da Hz. Ebu Bekir'e ait yüz sözü *Tuhfetü's-Siddik min Kelâmi Emîri'l-Mü'minîn Ebi Bekr Siddik* adıyla derlemiş ve Farsça olarak muhtasar bir şekilde şerh etmiştir. Son olarak da Hz. Osman'a ait yüz sözü *İnsü'l-Lehfân min Kelâmi Emîri'l-Mü'minîn Osman b. Affân* nâmıyla derlemiş ve diğerleriyle aynı şekilde şerh etmiştir. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi No: 407, Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya 2854, Veliyüddin 2639, Bağdatlı Vehbi 657, Esad Efendi 1373'de *Sad Kelime-i Çaharyâr-i Nebî* ve benzeri isimler altında yer alan mecmualar, Reşîdüddin'in telif ettiği mezkûr dört eseri de içermektedirler. Ayrıca bunların Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. R. 1914'te Mustafa b. Mehmed tarafından yapılmış Türkçe tercümeleleri de mevcuttur. Âdem Ceyhan, s. 90-91, 209-219; Reşîdüddin Vatvat, *Matlûbu Külli Tâlib*, musahhihin mukaddimesi, s. 17-18, 50.

⁸ Âdem Ceyhan, s. 91, Reşîdüddin Vatvat, *Matlûbu Külli Tâlib*, musahhihin mukaddimesi, s. 18-20. Reşîdüddin'den etkilenen müelliflerin eserlerinden verilen misaller için ayrıca bkz. *Matlûbu Külli Tâlib*, musahhihin mukaddimesi, 39-47.

⁹ Kemâlüddin Meysem b. Ali b. Meysem Bahrânî, *Şerh ber Sad Kelime-i Emîri'l-Mü'minîn Ali b. Ebi Tâlib*, tashih, ta'lik: Mir Celalüddin el-Hüseynî el-Urmevî, tercüme: Abdülâfi

tarihinde kaleme aldığı *Sad Kelime-i Alevî* isimli eserinde, el-Câhız'ın derlediği sözleri Reşîdüddin Vatvat'ın *Matlûbu Külli Tâlib*'i tarzında manzûm Farsça çevirisiyle birlikte vermiştir.¹⁰

Kastamonulu Mustafa b. Mehmed (tercüme tarihi: 977-8/1569-70), Edâyî (m. 16-17. asırlar), Hocazâde Aziz (muh. terc. tar.: 1021/1612), İsmail b. İbrahim (muh. terc. tar.: 1161/1748), Manastırlı Rif'at Bey (muh. terc. tar.: 1325/1907'den önce) gibi isim ve mahlaslarını bildiren kişilerden başka, adları belirlenemeyen ve kütüphanelerde "Sad Kelime-i Hazret-i Ali, Sad Kelime-i Emirü'l-Mü'minîn Ali, Sad Kelime-i Ali b. Ebî Tâlib, Sad Kelimât-ı Ali, Min Kelimât-ı Ali, Şerh-i Sad Kelime-i İmam Ali, Tercüme-i Sad Kelime-i Ali, Mie Kelime fi'l-Hikme, Emsâl-i Ali, Sad Kelimât-ı Çehâr Yâr-ı Güzîn, Terceme-i Sad Kelimât-ı Çehar Yâr-ı Güzîn, Nesrû'l-Leâlî, Nesrû'l-Le'âlî min Kelâmi Emîri'l-Mü'minîn Ali, Hikemiyât, Nazmü'l-Cevâhir ve Envârü'l-Edeb..." gibi muhtelif isimler altında Arapça, Farsça, Türkçe olarak yer alan pek çok vecize derlemelerine rastlamak da mümkündür.¹¹

Sâhibî, Meşhed 1370/1991.

¹⁰ Âdil b. Ali, *Sad Kelime-i Alevî*, Meşhed 1382/2003 (İntişârât-ı Âsitân-ı Kuds-ı Razavî). Reşîdüddin'in *Matlûbu Külli Tâlib*'ini neşreden Mahmûd Âbidî, diğer şârihlerin pek çoğunun ihtilaf ettikleri doksanıncı kelimenin tercümesinde Reşîdüddin ile Âdil b. Ali'nin ittifak ettiklerinden hareketle, Âdil b. Ali'nin *Matlûbu Külli Tâlib*'ten istifade ettiğine hükmetmektedir (Bkz. Reşîdüddin Vatvat, *Matlûbu Külli Tâlib*, musahhihin mukaddimesi, s. 30). Ancak Âsitân-ı Kuds-ı Razavî Kütüphanesi'ndeki Molla Abdülbâki Tebrizî ve Şah Mahmûd Nişaburî isimli hattatlar tarafından Sülûs ve Nesta'lik hattıyla kaleme çekilmiş ve tezhiblenmiş bulunan bu nüshanın tıpkı basımında "لِسَانِ الْعَالِي وَرَأَى قَلْبِي" ile "لَا تَرْفُفْ" sözleri yer almamakta ve bu sebeple de söz sayısı 98'de kalmaktadır. Âdil b. Ali'nin yapmış olduğu bu Farsça manzûm tercüme ile Sad Kelime metni, Ali Kulî Şirazî (ö. 977/1565) isimli bir başka hattat tarafından da Muhakkak ve Nesh hattıyla kaleme çakılmış ve Gülistan Kütüphanesi'nde mahfuz bulunan bu nüsha da tıpkı basım olarak neşredilmiştir. Bkz. *Sad Kelime-i Manzum (Farisî) ez Suhanân-ı Güzîde-i Hazreti Ali Aleyhis's-Selâm*, Hattat: Ali Kulî Şirazî, Mukaddime: Cemalüddin Şiraziyan, Tahran 1368/1989 (Bünyâd-ı Dâiretü'l-Ma'ârif-i İslâmî neşriyatı). Bu ikinci neşirde ise, "لَا دَاءَ إِلَّا دَاءُ" ve "مِنْ الْجَهْلِ" sözleri farklı sayfalarda olmak üzere ikişer kez yazıldıklarından, söz sayısı zâhiren 102 olarak gözükmektedir. Zaman içerisinde farklı kişilerce istinsah edilmiş olan Âdil b. Ali'nin manzûm tercümesinin muhtelif neşirleri için bkz. *Sad Kelime-i Manzum...*, Cemalüddin Şiraziyan'ın mukaddimesi, s. 9-15.

¹¹ Âdem Ceyhan, s. 39, 91. Hz. Ali vecizeleriyle ilgili detaylı ve kapsamlı bir değerlendirme ve Sad Kelime literatürünün dakik bir dökümü için bu makalenin yazımında kendisinden bir hayli istifade ettiğimiz değerli araştırmacı yazar sayın Âdem Ceyhan'ın *Türk Edebiyatında Hazret-i Ali Vecizeleri* isimli eserine bakılması icap ettiğini burada bir defa daha vurgulamak gerektiği kanaatindeyiz. Sayın Ceyhan'ın konuyla ilgili şu çalışmalarını da dikkate şâyandır: "Eski Türk Edebiyatında Sad Kelime-i Ali Derleme Tercüme ve Şerhlerine Dair", *Celal Bayar Ün. Fan Edebiyat Fak. Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1, Manisa 1997, s. 232-255; "Muallim Naci'nin Emsâl-i Ali Tercümesi", *Selçuk Ün. Türkiyat Arş. Enst. Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 9, Konya 2001, s. 277-325;

Yine Hz. Ali vecizelerine, sadece edebiyat sahasında değil, mimarî, hat, tezyînat gibi diğer güzel sanat dallarında da tesadüf edilir. Hz. Peygamber'in hadisi olarak rivayet edildiği gibi, "Sad Kelime-i Ali" türünden tercüme ve şerhlerde Hz. Ali'ye nispet edilen: "İnsanlar uykudadır, öldükleri zaman uyanırlar" sözünün, bazı mezar taşları üzerine yazılması gibi, cami, medrese, türbe, mezar taşı gibi çeşitli eserlerin giriş kapısı, duvar ve cepheleri üzerine Hz. Ali'ye âit sözlerin yazıldığı da bir vakiadır.¹²

8 Muharrem 723/17 Ocak 1323 Pazar günü öğle vakti *Sefîne-i Tebriz*'in kâtibi Ebu'l-Mecd Muhammed b. Mesud Tebrizî tarafından tahrir edilen elimizdeki metin ise, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi daha ziyade el-Harizmî'de görülen tarza uygun düşmektedir. Yine el-Harizmî'de Mie/Sad Kelime'nin derlenmesiyle ilgili nakledilen rivayet, burada da özetlenmiş bir şekilde yer almaktadır. Takriben aynı ifadelere Reşîdüddin Vatvat'ta da rastlamak mümkünse de, *Matlûbu Külli Tâlib*'in müstakil bir eser olarak tertip edildiğini ve mukaddimesinin de Farsça yazılmış olduğunu belirtmek gerekir.

Elimizdeki nüshada mevcut bulunan sözlerin toplamı tam olarak 100'ü bulmamaktadır. Ancak bu durum, farklı dönemlere ait elimizdeki diğer Mie/Sad Kelime nüshalarında da görülebilen bir husustur. Bazı müelliflerin mana bakımından birbiri ile yakın olan "لسانُ العاقلِ في قلبه" ve "لسانُ العاقلِ وراءَ قلبه" ["Akılının dili kalbindedir" ve "Akılının dili kalbinin ardındadır"] ile "قلبُ الأحمقِ في فيه" ve "قلبُ الأحمقِ وراءَ لسانه" ["Ahmağın kalbi ağzındadır" ve "Ahmağın kalbi dilinin ardındadır"] sözlerinden birini tercih etmeleri neticesi, Mie/Sad Kelimelerdeki söz sayısı 98'de kalabilmektedir. *Sefîne-i Tebriz*'de de böyle bir tercih söz konusudur, ancak yine de söz sayısı 96'da kalmaktadır.¹³

Buna karşın el-Harizmî, Reşîdüddin Vatvat, Meysem b. Ali Bahrânî, Cemâlî (musahhah)¹⁴, Edâyi¹⁵, Âdil b. Ali, Ali Kulî Şirazî ve A. H. Harley¹⁶

"Usûlî'nin Hadis ve Vecize Tercümeleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, cilt XXX, İstanbul 2001-2003, s. 147-188; "Harîmî'nin Hz. Ali'den Kırk Vecize Tercümesi", *Celal Bayar Ün. Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt I, sayı 2, Manisa 2003, s. 45-58; "Vahdetî'nin Sad-Kelime-i Hazret-i Murtazâ Tercümesi", *Gazi Üniversitesi Ahilik Araştırmaları Dergisi*, cilt I, sayı 1 (Yaz 2004), s. 21-68; "Eski Bir Vecizeler Kitabı: Edâyi'nin Sad-Kelime-i Ali Tercümesi", *Celal Bayar Ün. Sosyal Bilimler Dergisi*, yıl 2005 (Manisa), cilt III, sayı 1, s. 15-46; "Dört Seçkin Dostun Portresi: Cevrî İbrahim Çelebî'nin Hilye-i Çihâr-Yâr-i Güzîn'i", *Celal Bayar Ün. Sosyal Bilimler Dergisi*, yıl 2006 (Manisa), cilt IV, sayı 1, s. 1-28; *Hocazâde Abdülaziz Efendi'nin Gül-i Sad-berg'i*, Manisa 2006.

¹² Âdem Ceyhan, s. 93-94.

¹³ İleride numaralandırılmış metindeki 68 ile 69. ve 89 ile 90. sözler birbirine "ve" bağlacı ile bağlanmış olsalar da, diğer metinlerde bunlar ayrı ayrı müstakil olarak verilmektedir. Bu sebeple biz de bunları ayırmayı uygun bulduk.

¹⁴ Sad Kelime-i Hazret-i Ali, tashih: Cemâlî, İstanbul 1286/1869 (Mühendisioğlu Matbaası).

gibi müellif ve nâşirlerin farklı dönemlerde kaleme alındıkları veya şerh ya da tercüme ettikleri Mie/Sad Kelime örnekleri ile yapmış olduğumuz karşılaştırmada, *Sefîne*'de yer alan metne en fazla benzerlik arz eden Bahrânî nüshası hâriç, aslında diğer nüshalarda var olup da *Sefîne*'de geçmeyen söz sayısının 8 olduğu ortaya çıkmıştır. *Sefîne*'de yer almayan bu 8 söz şunlardır: “مَا هَلَكَ امْرَأٌ عَرَفَ قَدْرَهُ” [Kendi kıymetini, kudretinin sınırlarını bilen kişi helâk olmaz], “الْحِكْمَةُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ” [Hikmet, mü'minin yitik malıdır], “رَبُّ الْبَغِيِّ سَائِقٌ إِلَيَّ” [Nice tamahkârlık, yalanla/hüsrarla neticelenmiştir], “طَمَعٌ كَأَدَبِ الْحَيِّ” [Azgınlık ve zülüm [insanı] helâke sürükler], “فِي كُلِّ حُرْعَةٍ شُرْفَةٌ وَمَعَ كُلِّ أَكْلَةٍ” [Her yudumda bir boğaz düğümlemesi ve her lokmada bir yutkunma zorluğu vardır], “مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي الْعَوَاقِبِ لَمْ يَشْجَعْ” [Sonuçları üzerine çokça düşünen kişi, cesaretli olamaz], “لِسَانَ الْعَاقِلِ وَرَاءَ قَلْبِهِ” [Akılının dili kalbinin ardındadır], “قَلْبُ الْأَخْمَقِ وَرَاءَ لِسَانِهِ” [Ahmağın kalbi dilinin ardındadır].

Ancak bu 8 sözü *Sefîne*'deki metne ilave ettiğimizde, sayı 104'e ulaşmaktadır. Ortaya çıkan bu fazlalık ise, *Sefîne*'de –ve de biri hâriç Bahrânî nüshasında¹⁷– bulunup da diğer nüshalarda bulunmayan şu 4

Ahmet Cemal Niyazoğlu, Hz. Ali (r.a.)'nin Kulaklara Küpe Olacak Yüz Sözü (*Sad Kelime*) ismini verdiği eserinde, Hz. Ali'nin yüz sözünün Türkçe'ye manzum yeni bir çevirisini yapmıştır (İzmir 1998). Eserinin sonuna, Molla Camî (ö. 898/1492)'ye nispet edilen künyesini verdiğimiz manzum Farsça tercüme ve ilk Türkçe çevirilerden olan manzum Türkçe tercümesini de tıpkı basım olarak koymuştur (Karşılaştırma yaparken biz de bu metni kullandık). Ancak Âdem Ceyhan, bu eserin bir yanlılık eseri Molla Câmî'ye nispet edildiğini, aslında metnin Reşîdüddin'in *Matlûbu Külli Tâlib*'inden başka bir şey olmadığını ifade etmektedir. Bkz. *Türk Edebiyatında Hz. Ali Vecizeleri*, s. 93, 106.

¹⁵ On altı veya on yedinci asır şâirlerinden olan Edâyi'nin şahsiyeti ve manzum tercümesi için bkz. Âdem Ceyhan, “Eski Bir Vecizeler Kitabı: Edâyi'nin Sad-Kelime-i Ali Tercümesi”, *Celal Bayar Ün. Sosyal Bilimler Dergisi*, yıl 2005 (Manisa), cilt III, sayı 1, s. 15-46. Ayrıca bkz. Aynı müellif, *Türk Edebiyatında Hz. Ali Vecizeleri*, s. 194-198. Sayın Ceyhan, her iki çalışmada da Edâyi'nin bu sözleri doğrudan doğruya el-Câhiz'dan değil, Reşîdüddin Vatvat'ın *Matlûbü Külli Tâlib*'inden faydalanarak Türkçe'ye tercüme ettiğini söylemektedir.

¹⁶ *Sad Kalima or Centiloquium of Ali b. Abi Talib*, Ed. A. H. Harley, Calcutta 1927 (s.1-51 metin, 53-86 İngilizce tercüme). Harley'in Reşîdüddin'in *Matlûbu Külli Tâlib*'inine ait dört nüsha üzerinden yapmış olduğu tashih neticesi neşretmiş olduğu bu eserde, diğer *Matlûb Külli Tâlib* neşirlerinde 64. sırada yer alan şu söz bulunmamaktadır: “مَنْ أُوتِيَ فِي عَجَائِهِ” “قَلْبٌ حَيَاؤُهُ وَتَدْوُّ لِسَانِهِ”

¹⁷ Toplam yüz sözü ve bunların şerhlerini ihtiva eden Bahrânî nüshasında *Sefîne*'de mezkûr bu sözlerden “إِذَا حَلَّ الْمَقْدُورُ بَطَلَ الْقَدِيرُ” cümlesi ile *Sefîne* de dâhil olmak üzere diğer nüshalarda yer alan “لَا شَرَفَ مَعَ سُوءِ الْأَدَبِ” ve “الطَّمَعُ فِي وَثَاقِ الدَّلِّ” cümleleri geçmez. Yine *Sefîne* hâriç diğer nüshalarda geçen yukarıda işaret ettiğimiz “مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي الْعَوَاقِبِ لَمْ يَشْجَعْ” sözü de burada yer almaz. Bunların yerine bu nüshada, *Sefîne* dâhil diğer nüshalarda yer alamayan “انْقَسَسُ أَبْنَاءُ مَا يُحْسِنُونَ” [insanlar, kendilerine yapılan iyiliklerin çocuklarıdır] ile “رَحِمَ اللَّهُ امْرَأً قَالَ خَيْرًا نَفْسِمَ أَوْ سَكَتَ نَسِيمَ” [Allah, konuştuğunda hayırlı söz söyleyip faydalı olan ya da susup yanlı söz sarf etmeyen kişiye merhamet eylesin] sözleri geçer. Ayrıca 100 sözün

sözden kaynaklanmaktadır: “مَنْعُ الْمَوْجُودِ سُوءَ الظَّنِّ بِالْمَعْبُودِ” [Var olanı dağıtmayıp elde tutmak, Allah hakkında sû-i zanda bulunmaktır], “إِذَا حَلَّ الْمَقْدُورُ بَطَلَ التَّقْدِيرُ” [Takdir edilenin düğümü çözülünce, takdir/tedbir bâtil olur], “أَحْمَقُ الْحَمَقِ الْفَقْرُ” [Ahmaklığın en büyüğü, fakirliktir], “لَيْسَ الْعَجَبُ مِمَّنْ هَلَكَ كَيْفَ هَلَكَ أَمَّا الْعَجَبُ مِمَّنْ نَجَا” [Helâk olmuş bir kişinin nasıl helâk olduğu acayip bir şey değildir, acayip olan kurtulmuş olan kişinin nasıl kurtulduğudur].

Karşılaştırma yaptığımız metinlerin en eskisi durumundaki el-Harezmi nüshası da Bahrâni nüshası gibi *Sefîne*'deki metinle benzer vasıflar taşır. Bununla birlikte içinde yüz sözün tam olarak geçtiği nüshalarda var olduğunu gördüğümüz, ancak *Sefîne*'de yer almayan yukarıdaki 8 söz, Bahrâni gibi el-Harizmi nüshasında da tam olarak geçer. Buna karşılık diğer nüshalarda yer almayıp *Sefîne*'de yer aldığını söylediğimiz 4 sözden sadece Bahrâni nüshasında geçmeyen “إِذَا حَلَّ الْمَقْدُورُ بَطَلَ التَّقْدِيرُ” sözü, el-Harizmi'de “إِذَا حَلَّ الْمَقْدُورُ بَطَلَ التَّدْبِيرُ” tarzında mana bakımından daha uygun bir şekilde geçer. Şu 3 söz ise *Sefîne* de dâhil olmak üzere diğer hiçbir nüshada bulunmayıp, sadece el-Harizmi'ye mahsustur: “الْحَذَرُ الْحَذَرُ فَوَاللَّهِ لَقَدْ سَتَرَ حَتَّى كَأَنَّهُ غَفَرَ” [Dikkat! Dikkat! Allah [günahları] öyle bir örter ki, sanki onlar affedilmiş gibi olur], “مَنْ أَطَالَ الْأَمَلَ أَسَاءَ الْعَمَلَ” [Emeli uzun olan kimsenin ameli kötü olur], “الْكَاسِبُ فَوْقَ قُوَّتِهِ خَازِنٌ لِّغَيْرِهِ” [İhtiyacından fazlasını kazanan kişi, başkası için biriktirir].

Son olarak şunu da belirtelim ki, neşredilmiş nüshalarla yapmış olduğumuz karşılaştırmada, bazı ibarelerde mana farklılığı meydana getirecek değişiklikler bulunduğu, bazı yerlerde ise farklı veya eş anlamlı kelimeler kullanıldığına şahit olduk. Bunlardan bazıları şu şekildedir: el-Harizmi'de: “Meliklerde vefa bulunmaz” denilirken, diğer bütün metinlerde bu ibare: “Melûl/bıkmış kişide vefa bulunmaz” şeklindedir. Yine el-Harizmi'de: “Kendisinden istekte bulunulan kişi, vaad etmediği takdirde hürdür” denilirken, diğer bütün metinlerde bu ibare: “Kendisinden istekte bulunulan kişi, vaad edinceye kadar hürdür” tarzında geçer. Musahhih Cemâli metninde: “Lüzumlu şeyleri talep eden kimse, lüzumsuz şeylerden kurtulur” denilirken, diğer metinlerde: “Lüzumsuz şeyleri talep eden kimse, lüzumlu şeyleri yitirir” denilmektedir.

Sefîne, el-Harizmi, Bahrâni ve Âdil b. Ali'de: “Düşmanlık, kalbin meşgul edilmesidir” şeklinde geçen ifade, *Vatvat* ve *Cemâli*'de: “Düşmanlık, meşguliyettir”, *Edâyî*'de: “Düşmanlık, faydasız şeylerle meşguliyettir”, *Ali Kulî Şirazî* ve *A. Harley*'de ise: “Düşmanlık, kişinin vaktini zayi

tam olarak geçtiği *Vatvat* ve *Cemâli* nüshalarında yukarıda ifade ettiğimiz üzere 4 ayrı cümle şeklinde yer alan ibareler, burada “قَلْبُ الْأَخْمَقِ فِي فِيهِ وَ لِسَانُ الْعَاقِلِ وَرَاءَ قَلْبِهِ” şeklinde bir tek cümle olarak geçer. *Sefîne*'nin dışındaki nüshalarda yer alan “فِي كُلِّ حُرْعَةٍ شُرْفَةٌ وَ مَعَ كُلِّ أَكْلَةٍ غُصَّةٌ” ifadesi ise “فِي كُلِّ أَكْلَةٍ غُصَّةٌ وَ مَعَ كُلِّ حُرْعَةٍ شُرْفَةٌ” şeklinde geçer. *Sefîne*'nin dışındaki metinlerde geçen “مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فِي الْعَوَاقِبِ لَمْ يَنْشَجِعْ” cümlesine ise yer verilmemiştir.

eden bir meşguliyettir” tarzındadır. Bu ifadeleri birleştirdiğimizde, aslında söylenmek istenilenin: “Düşmanlık, kalbin faydasız şeylerle meşgul edilmesidir” olduğu açığa çıkar. *Sefîne*, *Vatvat*, *Cemâlî*, *Edâyî* ve *Âdil b. Ali*’de geçen: “Şer, ayıpların kötü yönlerini toplayıcıdır” ibaresindeki “şer” kelimesi, *el-Harizmî*’de “şirretlik”, *Bahrânî*’de ise “cimrilik” şeklindedir. *Sefîne*’de: “Takdir edilenlerin düğümü çözülünce, takdirler zâil olur” ve “Takdir edilenin düğümü çözülünce, takdir bâtil olur” şeklinde ard arda geçen iki ibaredeki ikinci “takdir” lafızlarının, diğer metinlerin şâhitliğiyle “tedbir” şeklinde olması gerektiği açıktır. *Sefîne*, *el-Harizmî* ve *Bahrânî*’de: “Asilliğin en yücesi, güzel ahlâktır” şeklinde geçen ifade, diğer metinlerde: “Edebin en yücesi, güzel ahlâktır” tarzındadır. *Sefîne*, *el-Harizmî* ve *Vatvat*’da: “Yüzünü hakka çeviren kişi helâk olur” gibi pek hoş bir mana içermeyen ibare, *Cemâlî*, *Edâyî*, *Âdil b. Ali*, *Ali Kulî Şirazî* ve *A. Harley*’de: “Yüzünü hakka çeviren kişi mâlik olur, haktan yüz çeviren kişi ise helâk olur” şeklinde, *Bahrânî*’de ise: “Yüzünü halka çeviren kişi helâk olur” tarzındadır. İlk ibareyi doğru kabul edecek olursak, bazı kelimelerin unutkanlık eseri yazılmamış olduğunu söylememiz gerekecek, ikinci ibareyi doğru kabul edecek olursak da, “hak” kelimesinin “halk” şeklinde değiştirilmesi gerekecektir. *Sefîne*’de: “Ağacı yumuşak olan kimsenin, kardeşleri çok olur” tarzında geçen ibaredeki “kardeşler” lafzı, diğer bütün metinlerde “dallar” şeklindedir. *Cemâlî*, *Âdil b. Ali* ve *A. Harley*’de: “Ahmağın kalbi ağzındadır” (فه) şeklinde geçen ibare, *Sefîne* dâhil diğer metinlerde: “Ahmağın kalbi ağzındadır/içindedir” (فيه) tarzındadır. *Sefîne*’de: “Allahım! Kinayeli göz kırpmalarını, lafız hatalarını ve dil sürçmelerini bağışla” şeklinde geçen son kelimedede, diğer bütün metinlerde yer alan “kalplerin ihtiraslarını” ifadesi unutulmuş gözükmektedir. Ayrıca: “Tartışma/hile ile dostluk kurulmaz” cümlesinin, ilgili kelimenin farklı tarzda harekelenmesiyle: “Riyakârlık/iki yüzlülük ile dostluk kurulmaz” şeklinde de tercüme edilebileceğini belirtmek gerekir.

-- ≈ ≈ --

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب کلمات امیر المؤمنین علی رضی الله عنه

روي [عن] علي بن أبي طالب كرم الله وجهه مائة كلمة، تفي كل كلمة منها بألف، من محاسن الآداب كلام العرب. و لو قلت أن أهل الارض يعجز عن مفهومها، لصدقت و هي هذه:

(1) لَوْ كُشِفَ الْعِطَاءُ مَا أَزْدَدْتُ يَقِينًا.

(2) النَّاسُ بِيَزْمَانِهِمْ أَشْبَهُ مِنْهُمْ بِأَيَانِهِمْ.

(3) النَّاسُ نِيَامٌ فَإِذَا مَاتُوا اتَّبَعُوا.

(4) فِيمَا كُلِّ امْرِيٍّ مَا يُحْسِنُهُ.

(5) مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ.

- (6) الْمَرْءُ مَخْبُوءٌ¹⁸ تَحْتَ لِسَانِهِ.
- (7) مَنْ عَذَبَ لِسَانَهُ كَثُرَ اخْتِرَانُهُ.
- (8) بِالْبِرِّ يَسْتَعْبَدُ¹⁹ الْحُرُّ.
- (9) بَشْرٌ مَالِ الْبَيْحِيلِ بِحَادِثِ أَوْ وَارِثِ.
- (10) لَا تَنْظُرْ إِلَى مَنْ قَالَ، وَانظُرْ إِلَى مَا قَالَ.
- (11) الْجَزَعُ عِنْدَ الْبَلَاءِ تَمَامُ الْمِحَّةِ.
- (12) لَا ظَفَرَ مَعَ الْبَغْيِ.
- (13) لَا تَنَاءَ مَعَ الْكِبَرِ.
- (14) لَا بَرٍّ مَعَ الشُّعْ²⁰.
- (15) لَا صِحَّةَ مَعَ التَّهْمِ²¹.
- (16) لَا شَرَفَ مَعَ سُوءِ الْأَدَبِ²².
- (17) لَا اجْتِنَابَ²³ مُحْرَمٍ مَعَ الْحِرْصِ²⁴.
- (18) لَا مَحَبَّةَ مَعَ مِرَاءٍ²⁵.
- (19) لَا سُودَّةَ مَعَ انْتِقَامِ.
- (20) لَا رَاحَةَ مَعَ الْحَسَدِ²⁶.
- (21) لَا زِيَارَةَ مَعَ زَعَارَةٍ²⁷.
- (22) لَا وِفَاءَ لِمَلُولٍ²⁸.
- (23) لَا صَوَابَ مَعَ تَرْكِ الْمَشُورَةِ.
- (24) لَا مَرُوءَةَ لِكَذُوبٍ.
- (25) لَا كَرَمَ أَعَزُّ مِنَ التَّقْوَى²⁹.

¹⁸ Reşidüddin Vatvat (V), Musahhih Cemâli (C), Âdil b. Ali (A), Ali Kulî Şirazî (Ş), Nâşir A. H. Harley (AH) "مخبوء"

¹⁹ Ş. "تستعبد"

²⁰ V., Meyssem b. Ali Bahrânî (B), C., AH. "شع"

²¹ A. "لا صحة مع التهم"

²² Ş. "أدب"

²³ C., Edâyi (E), A., AH., "اجتناب من"

²⁴ el-Harizmi (H), V., B., C., A. "حريص"

²⁵ Bu kelimeyi mana değişikliğine sebebiyet verecek tarzda "مرأء" şeklinde de okumak mümkündür.

²⁶ H., V., B., C., Ş. "حسد"

²⁷ H. "زعارة"; A., AH. "زعارة"

²⁸ H. "ملول"

- (26) لَا شَرَفَ أَعْلَى³⁰ مِنْ الْإِسْلَامِ.
- (27) لَا مَغْتَلٍ أَحْرَزُ³¹ مِنْ الْوَرَعِ.
- (28) لَا شَفِيعَ أُنْجَحُ مِنَ التَّوْبَةِ.
- (29) لَا لِبَاسٍ أَجْمَلُ مِنَ السَّلَامَةِ³².
- (30) لَا دَاءَ أَغْيَا³³ مِنَ الْجَهْلِ.
- (31) لَا مَرَضَ أَضْتَى مِنْ قِلَّةِ الْعَقْلِ.
- (32) لِسَانَكَ يَقْتَضِيكَ مَا عَرَّوْذَتْهُ.
- (33) الْمَرْءُ عَدُوٌّ مَا³⁴ جَهَلَهُ.
- (34) رَحِمَ اللَّهُ امْرَأً عَرَفَ قَدْرَهُ وَ لَمْ يَتَعَدَّ طَوْرَهُ.
- (35) إِعَادَةُ الْإِعْتِدَارِ تَذَكِيرٌ لِلذُّنْبِ³⁵.
- (36) الْأَنْصَحُ بَيْنَ الْمَلَأِ تَقْرِيعٌ.
- (37) إِذَا تَمَّ الْعَقْلُ نَقَصَ الْكَلَامُ.
- (38) الشَّفِيعُ حَنَاحُ الطَّالِبِ.
- (39) نِفَاقُ الْمَرْءِ ذُلٌّ³⁶.
- (40) نِعْمَةُ الْجَاهِلِ كَرُوضَةٌ فِي³⁷ مَرْبَلَةٍ.
- (41) الْحَزْرُغُ أَتْعَبُ مِنَ الصَّبْرِ.
- (42) الْمَسْئُولُ³⁸ حُرٌّ حَتَّى يَعُدَّ³⁹.
- (43) أَكْبَرُ الْأَعْدَاءِ أَحْفَاهُمْ مَكِيدَةٌ.
- (44) مَنْ طَلَبَ مَا لَا يَغْنِيهِ، فَاتَهُ مَا يَغْنِيهِ⁴⁰.
- (45) السَّمْعُ لِلْغَيْبَةِ أَحَدٌ⁴¹ الْمُغْتَابِينَ.

²⁹ V., B., C., E., A., Ş., AH. "التقى"

³⁰ H. "أعز"

³¹ V., E., A., Ş., AH. "أحسن"; B., C. "أخصن"

³² B., Ş. "العافية"

³³ H., V., E., A., Ş., AH. "أعيا"

³⁴ A. "أ"

³⁵ B. "الإعتدأر تذكير بالذنب"

³⁶ A. "ذلة"

³⁷ H. "على"

³⁸ Metinde: المسول

³⁹ H. "لا يعد"

⁴⁰ C. "من طلب ما يغنيه فأتته ما لا يغنيه"

⁴¹ AH. "هو أحد"

- (46) أَدُلُّ مَعَ الطَّمَعِ.
 (47) الرَّاحَةُ مَعَ الْيَأْسِ.
 (48) الْجِرْمَانُ مَعَ الْجِرْصِ.
 (49) مَنْ كَثُرَ مِرَاحُهُ حَقَّدَ عَلَيْهِ وَاسْتَحْفَفَ بِهِ⁴².
 (50) عَبْدُ الشَّهْوَةِ أَدْلُ مِنْ عَبْدِ الرَّقَى.
 (51) الْحَاسِدُ مُعْتَاطٌ عَلَى مَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ.
 (52) مَنَعَ الْمَوْجُودِ سُوءَ الظَّنِّ بِالْمَعْبُودِ.
 (53) كَفَى بِالظَّفَرِ شَفِيعًا لِلْمَذْنِبِ.
 (54) رَبِّ سَاعٍ فِيمَا⁴³ يَضُرُّهُ.
 (55) لَا تَتَكَلَّمْ عَلَى الْمَنِيِّ فَإِنَّهَا بِضَاعَةٌ⁴⁴ التَّوَسَّى.
 (56) الْيَأْسُ حَرٌّ وَالرَّجَاءُ عَبْدٌ.
 (57) ظَنُّ الْعَاقِلِ كَهَيَاةِ.
 (58) مَنْ نَظَرَ اعْتَبَرَ.
 (59) الْعِدَاوَةُ شَغْلُ الْقَلْبِ⁴⁵.
 (60) رَوَّحُوا الْقُلُوبَ فَإِنَّ الْقَلْبَ إِذَا كُرِهَ عَمِيَ⁴⁶.
 (61) الْأَدَبُ صُورَةُ الْعَقْلِ.
 (62) لَا حَيَاءَ لِجَرِيصٍ.
 (63) مَنْ لَأَنْتَ أَسَأَلُهُ صَلَّيْتُ أَعَالِيهِ.
 (64) مَنْ أُوْتِيَ⁴⁷ فِي عِجَانِهِ قَلٌّ حَيَاؤُهُ وَبَدْرٌ لِسَانُهُ⁴⁸.
 (65) السَّعِيدُ مَنْ وَعِظَ بِغَيْرِهِ.
 (66) الشَّرُّ⁴⁹ جَامِعٌ لِمَسَاوِي الْعُيُوبِ.
 (67) كَثْرَةُ الْوِفَاقِ نِفَاقٌ وَكَثْرَةُ الْخِلَافِ شِفَاقٌ.
 (68) رَبُّ أَمَلٍ خَائِبٌ.
 (69) وَرَبُّ رَجَاءٍ يُؤَدِّي إِلَى الْجِرْمَانِ.

⁴² H. "مَنْ كَثُرَ مِرَاحُهُ لَمْ يَخُلْ مِنْ حِقْدِ عَلَيْهِ وَاسْتَحْفَافًا بِهِ"; V., B., C., E., A., Ş., AH. "مَنْ كَثُرَ مِرَاحُهُ لَمْ يَخُلْ مِنْ حِقْدِ عَلَيْهِ وَاسْتَحْفَافًا بِهِ"
 "أَوْ اسْتَحْفَافًا بِهِ"

⁴³ B. "فِيمَا"

⁴⁴ H., V., B., C., E., A., AH. "بِضَاعٌ"

⁴⁵ V., C. "الْعِدَاوَةُ شَغْلُ شَاغِلٍ"; E. "الْعِدَاوَةُ شَغْلٌ بِلَا نَائِدَةٍ"; Ş., AH. "الْعِدَاوَةُ شَغْلُ شَاغِلٍ"

⁴⁶ H. "الْقَلْبُ إِذَا كُرِهَ عَمِيَ"; V., C., E., A., Ş., AH. "رَوَّحُوا الْقُلُوبَ فَإِنَّ الْقَلْبَ إِذَا كُرِهَ عَمِيَ"; B. "الْقَلْبُ إِذَا كُرِهَ عَمِيَ"

⁴⁷ H. "أُوْتِيَ"

⁴⁸ B. "مَنْ طِينٌ فِي عِجَانِهِ قَلٌّ حَيَاؤُهُ وَبَارًا لِسَانُهُ"

⁴⁹ H. "الشَّرُّ"; B. "الْبَخْلُ"

- (70) رَبِّ أَرْبَاحٍ⁵⁰ يُؤَدِّي⁵¹ إِلَى الْخُسْرَانِ⁵².
- (71) إِذَا حَلَّتِ الْمَقَادِيرُ ضَلَّتِ التَّقَادِيرُ⁵³.
- (72) إِذَا حَلَّ الْمَقْدُورُ بَطَلَ التَّقْدِيرُ⁵⁴.
- (73) إِذَا حَلَّ الْقَدْرُ بَطَلَ الْحَدْرُ.
- (74) الْإِحْسَانُ يَقْطَعُ اللِّسَانَ.
- (75) الشَّرْفُ بِالْعَقْلِ وَ الْأَدَبِ لَا⁵⁵ بِالْأَصْلِ وَ النَّسَبِ⁵⁶.
- (76) أَكْرَمُ الْحَسَبِ الْخُلُقُ الْحَسَنُ⁵⁷.
- (77) أَكْرَمُ النَّسَبِ حُسْنُ الْأَدَبِ.
- (78) أَفْقَرُ الْفَقْرِ الْحَقُّ.
- (79) أَحَمَقُ الْحَقْمِ الْفَقْرُ.
- (80) أَوْحَشُ الْوَحْشَةِ الْعَجْبُ.
- (81) أَغْنَى الْغِنَى⁵⁸ الْعَقْلُ.
- (82) الطَّامِعُ فِي وِثَاقِ الدُّلِّ⁵⁹.
- (83) لَيْسَ الْعَجَبُ مِمَّنْ هَلَكَ كَيْفَ هَلَكَ إِنَّمَا الْعَجَبُ مِمَّنْ نَجَا كَيْفَ نَجَا.
- (84) اخْذَرُوا نِفَارَ التَّعَمِّ⁶⁰ فَمَا⁶¹ كُلُّ شَارِدٍ بِمَرْدُودٍ.
- (85) أَكْثَرُ مَصَارِعِ الْعُقُولِ تَحْتَ بُرُوقِ الْأَطْمَاعِ.
- (86) مَنْ أَبْدَى صَفْحَتَهُ لِلْحَقِّ هَلَكَ⁶².
- (87) إِذَا أَمْلَقْتُمْ فَتَاجِرُوا اللَّهَ بِالصَّدَقَةِ.
- (88) مَنْ لَانَ عَوْدُهُ كَثُرَتْ إِخْوَانُهُ⁶³.

50 A. "ربح"

51 H., V., B., C., AH. "يؤدي"

52 C. "الخرمان"

53 H., V., B., C. "إذا حلت المقادير ضلت التقادير"; E., A., Ş. "إذا حلت المقادير ضلت التقادير"

54 H. "التقدير"

55 Metinde: ولا

56 H. "الشرف بالعقل و الأدب لا بالأصل و النسب"; B. "الشرف بالعقل و الأدب لا بالأصل و النسب"; V., C., E., A., Ş., AH. "الشرف بالفضل و الأدب لا بالأصل و النسب";

57 H., B. "أكرم الأدب حسن الخلق"; V., C., E., A., Ş., AH. "أكرم الأدب حسن الخلق"

58 C. "الغناء"

59 H. "الطامع و ثاق الدل"

60 Ş. "النعمة"

61 C. "ناب"; E. "ناب"

62 C., E., A., Ş., AH. "من أبدى صفحته للخلق هلك"; B. "من أبدى صفحته للخلق هلك و من أعرض عن الحق هلك"

- (89) قَلْبُ الْأَحْمَقِ فِي فِيهِ⁶⁴.
- (90) وَ لِسَانَ الْعَاقِلِ فِي⁶⁵ قَلْبِهِ.
- (91) مَنْ جَرَى فِي عِنَانِ أَمَلِهِ عَنَرٌ بِأَحْلِهِ.
- (92) إِذَا وَصَلَتْ إِلَيْكُمْ أَطْرَافُ النَّعَمِ، فَلَا تُنْفَرُوا أَقْصَاهَا بِقَلْبَةِ الشُّكْرِ.
- (93) إِذَا قَدَرْتَ عَلَى عَدْوِكَ فَاجْعَلِ الْعَفْوَ عَنْهُ⁶⁶ شُكْرًا⁶⁷ لِلْقُدْرَةِ عَلَيْهِ.
- (94) مَا أَضْمَرَ أَحَدٌ⁶⁸ شَيْئًا إِلَّا ظَهَرَ مِنْهُ⁶⁹ فِي قَلْتَاتِ لِسَانِهِ وَ صَفْحَاتِ وَجْهِهِ.
- (95) الْبَيْحِيلُ مُسْتَعْجِلٌ لِلْفَقْرِ يَعْيشُ فِي الدُّنْيَا⁷⁰ عَيْشَ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسِبُ فِي الْآخِرَةِ حِسَابَ الْأَغْنِيَاءِ⁷¹.
- (96) اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ رَمَزَاتِ⁷² الْاَلْحَاظِ وَ سَقَطَاتِ الْاَلْفَاظِ وَ حَفْوَاتِ اللِّسَانِ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ⁷³.
- اتفق الفراغ من تحريره ظهيرة يوم الأحد الثامن من محرم مُفتتح شهور سنة ثلث و عشرين و سبعمائة

-- ≈ ≈ --

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla

Emîri'l-Mü'minîn Ali (Allah ondan razı olsun)'nin Kelimeleri Kitabı

Arap kelâmının güzel sözlerinden olup her biri bin kelimeye denk düşecek Mie Kelime/Yüz Özlü Söz, Ali b. Ebi Tâlib (Allah yüzünü ağartсын)'ten rivayet edilmiştir. Eğer yeryüzünde yaşayanlar onları anlamaktan âcizdirler dersem, gerçekten hakikati söylemiş olurum. O kelimeler şunlardır:

- 1) Perde kaldırılmış olsaydı bile, imanım [şimdikinden] daha fazla artmazdı.
- 2) İnsanlar, babalarınınkinden daha ziyade kendi zamanlarına benzerler.
- 3) İnsanlar uykudadır, öldükleri zaman uyanırlar.
- 4) Her kişinin kıymeti, yapmış olduğu iyilikler miktarıdır.
- 5) Kendini bilen, Rabbini bilir.

⁶³ H., V., A., Ş., AH., "كُنْفَ أَغْصَانَهُ"; C. "كُنْفِ أَغْصَانَهُ"; B., E. "كُنْفَتْ أَغْصَانَهُ"

⁶⁴ C., A., AH. "نَمِي"

⁶⁵ B. "وَرَاءَ"

⁶⁶ C. "الْعَفْوُ"

⁶⁷ H. "شُكْرًا"

⁶⁸ H. "أَحَدٌكُمْ"

⁶⁹ V., C., E., A., Ş., AH. "ظَهَرَ"; B. "أَحَدُكُمْ شَيْئًا إِلَّا أَظْهَرَهُ اللَّهُ"

⁷⁰ V., B., E., AH., "الْبَيْحِيلُ مُسْتَعْجِلٌ لِلْفَقْرِ يَعْيشُ فِي الدُّنْيَا..."; C. "الْبَيْحِيلُ يُسْتَعْجِلُ فِي الدُّنْيَا..."

⁷¹ Ş. "الْبَيْحِيلُ مُسْتَعْجِلٌ لِلْفَقْرِ يَعْيشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ"

⁷² Metinde: مرزات

⁷³ H., V., C., E., Ş., AH. "اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ رَمَزَاتِ الْاَلْحَاظِ وَ سَقَطَاتِ الْاَلْفَاظِ وَ شَهْوَاتِ الْخَنَانِ وَ حَفْوَاتِ اللِّسَانِ"; A. "اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا دَفْرَاتِ الْاَلْحَاظِ وَ سَقَطَاتِ الْاَلْفَاظِ وَ حَفْوَاتِ اللِّسَانِ وَ شَهْوَاتِ الْخَنَانِ"; B. "رَمَزَاتِ الْاَلْحَاظِ وَ سَقَطَاتِ الْاَلْفَاظِ وَ حَفْوَاتِ اللِّسَانِ وَ شَهْوَاتِ الْخَنَانِ"; "اللِّسَانِ وَ شَهْوَاتِ الْخَنَانِ"

- 6) Kişi, dilinin altında gizlidir.
- 7) Dili tatlı olanın dostu çok olur.
- 8) İyilik ile hür kişi köle edilir.
- 9) Cimrinin malını, [vuku bulacak] bir hadise (felâket) veya [malını sahiplenecek] bir vârisle müjdele.
- 10) Söyleyen kimseye bakma, söylenen şeye bak.
- 11) Belâ sırasında kaygılanıp sabırsızlık göstermek, sıkıntıyı arttırır.
- 12) Zulüm ile zafer kazanılmaz.
- 13) Kibir ile övgü bir arada bulunmaz.
- 14) Cimrilikle ihsan bağdaşmaz.
- 15) Oburlulukla sağlık bir arada olmaz⁷⁴.
- 16) Kötü ahlâkla şeref bir arada bulunmaz.
- 17) Hırs ve tamahkârlıkla haramdan sakınılamaz.
- 18) Tartışma/şüphe ile dostluk kurulmaz.⁷⁵
- 19) İntikam ile efendilik olmaz.
- 20) Kıskaçlık ile huzur bir arada bulunmaz.
- 21) Kötü huylulukla ziyaret olmaz⁷⁶.
- 22) Bıkılmış, usanmış kişide vefa bulunmaz⁷⁷.
- 23) Meşvereti terk ederek doğru bulunmaz.
- 24) Yalancının mürüvveti (mertliği, şerefi) olmaz.
- 25) Takvadan daha aziz bir kerem (yücelik, asalet) yoktur.
- 26) İslâm'dan daha yüce bir şeref yoktur⁷⁸.
- 27) Vera'dan (Allah'tan korkma, takva) daha muhafazalı bir sığınak yoktur⁷⁹.
- 28) Tevbeden daha kurtarıcı bir şefaâtçi yoktur.
- 29) Sıhhat ve selâmetten daha güzel bir elbise yoktur⁸⁰.

⁷⁴ A.'da töhmetler, suçlamalar manasına gelen "الذِّمِّم" kelimesi kullanılmış olmasına rağmen, Farsça manzûm şerhte az yemek gerektiği üzerinde durularak kelimenin diğer nüshalarda olduğu gibi oburluluk, iştahlılık manasında anlaşıldığı görülmektedir.

⁷⁵ İbarede geçen kelime "مُرَاءٍ" şeklinde okunduğunda, manayı şöylece değiştirmek gerekecektir: Riyâkârlık/iki yüzlülük ile dostluk kurulmaz.

⁷⁶ H.'de adilik, alçaklık manasına gelen "زَعَارَةٌ" yerine, ahlaksızlık anlamındaki "دَعَارَةٌ" tercih edilmiştir. Ancak her iki durum da pek bir mana farklılığına sebep olmamaktadır.

⁷⁷ H. Meliklerde vefa bulunmaz.

⁷⁸ H. İslâm'dan daha aziz bir şeref yoktur.

⁷⁹ V., E., A., Ş., AH., Vera'dan daha güzel bir sığınak yoktur. B., C. Vera'dan daha sağlam bir sığınak yoktur.

⁸⁰ B. ve Ş.'de sıhhat, iyilik, güvenlik manasına gelen "السَّلَامَةُ" yerine, yine sıhhat, sağlık,

- 30) Cehâletten daha bitkin düşüren bir dert yoktur.
- 31) Akıl kıtlığından daha zayıf düşüren bir hastalık yoktur.
- 32) Dilini neye alıştıırırsan, seni ona zorlar.
- 33) Kişi, bilmediği şeyin düşmanıdır.
- 34) Allah, kendi kadir ve kıymetini bilip de haddini aşmayana merhamet eylesin.
- 35) Özü yinelemek, günahı tekrar akla getirmektir⁸¹.
- 36) Topluluk içinde nasihat vermek, azarlamak demektir.
- 37) Akıl olgunluğa eriştiğinde, kelâm azalır.
- 38) Aracılık yapan, talepte bulunanın kolu kanadadır.
- 39) Kişinin ikiyüzlülüğü, zillettir⁸².
- 40) Câhilin ihsan ettiği nimet, çöplük içindeki çayıra benzer.
- 41) Sabırsız olmak, sabırlı olmaktan daha yorucudur.
- 42) Kendisinden istekte bulunulan kişi, vaad edinceye kadar hürdür⁸³.
- 43) Düşmanların en büyüğü, hilesi gizli olanıdır.
- 44) Lüzumsuz şeyleri talep eden kimse, lüzumlu şeyleri yitirir⁸⁴.
- 45) Gıybet dinleyen de gıybet edenlerden biridir.
- 46) Zillet, tamahkârlıkla birliktedir.
- 47) Rahatlık, ümitsizliği beraberinde getirir.
- 48) Mahrumiyet, hırsla birliktedir.
- 49) Çokça şaka yapan kimseye karşı ya kin beslenir ya da bu kimse hafife alınır⁸⁵.
- 50) Şehvetin kölesi olan kişi, parayla satın alınmış köleden daha zelildir.
- 51) Hasetkâr/kıskanç kimse, günah işlemeyen kimseye karşı [bile] öfkele-nir.
- 52) Var olanı dağıtmayıp elde tutmak, Allah hakkında sû-i zânda bulun-maktır.
- 53) Günahkâra şefaathçi olmak zafer olarak yeterlidir.
- 54) Nice kimse, kendisine zarar veren şey için çalışır.
- 55) Arzu ve temenniye güvenme, zira o ahmakların sermayesidir.
- 56) Ümitsizlik hür olmak, ümit beslemek kul olmaktır.

zindelik gibi yakın anlamı bulunan “النَّاتِبَةُ” kelimesi tercih edilmiştir.

⁸¹ B. Özü, günahı tekrar akla getirmektir.

⁸² A. Kişinin ikiyüzlülüğü, o kimsenin zilletidir.

⁸³ H. Kendisinden istekte bulunulan kişi, vaad etmediği takdirde hürdür.

⁸⁴ C. Lüzumlu şeyleri talep eden kimse, lüzumsuz şeylerden kurtulur.

⁸⁵ H., V., B., C., E., A., Ş., AH., Çokça şaka yapan kimse, kendisine karşı kin beslenmekten veya hafife alınmaktan kurtulamaz.

- 57) Akıllının zannı; kehânettir.
- 58) [Basiretle] bakan kimse, ibret alır.
- 59) Düşmanlık, kalbin [faydasız şeylerle] meşgul edilmesidir⁸⁶.
- 60) Kalbi dâima işler tutun, zira kalp kerih görüldüğünde/ihmal edildiğinde körelir⁸⁷.
- 61) Edeb, aklın yansımasıdır.
- 62) Hırslı kimsenin hayâsı yoktur.
- 63) Aşağıdakileri (küçükleri/hizmetçileri) yumuşak huylu olan kimsenin, yukarıdakileri (büyükleri/düşmanları) sert olur.
- 64) Apış arasından yaklaşılan (livata yapılan) kişinin hayâsı az, dili bozuk olur⁸⁸.
- 65) Bahtiyar, başkalarının hâinden ibret alan kimsedir.
- 66) Şer, ayıpların kötü yönlerini toplayıcıdır⁸⁹.
- 67) Çok muvafakat nifaka (ikiyüzlülüğe), çok muhalefet de şikaka (ayrılığa) sebep olur.
- 68) Umulan pek çok şey boşa çıkar.
- 69) Nice ümitler, [sahiplerini] mahrûmiyete sürüklemiştir.
- 70) Nice kazançlar [sonunda] hüsrâna yol açar⁹⁰.
- 71) Takdir edilenlerin düğümü çözülünce, takdirler/tebdirler zâil olur⁹¹.
- 72) Takdir edilenin düğümü çözülünce, takdir/tebdir bâtil olur⁹².
- 73) Kaderin düğümü çözülünce, tedbirin hükmü ortadan kalkar.
- 74) İhsan (iyilik), [aleyhte] konuşmayı keser.
- 75) Şeref, asıl ve neseble değil, akıl ve edebledir⁹³.
- 76) Asilliğin en yücesi, güzel ahlakıdır⁹⁴.
- 77) Nesebin en şerefli, güzel edebtir.

⁸⁶ V., C. Düşmanlık, meşguliyettir. E. Düşmanlık, faydasız şeylerle meşguliyettir. Ş., AH. Düşmanlık, kişinin vaktini zayi eden bir meşguliyettir.

⁸⁷ H. Kalp kerih görüldüğünde körelir. B. Kalbi dâima canlı tutun, zira kalp ikrah edildiğinde/zorlandığında körelir. V., C., E., A., Ş., AH., Kalp ikrah edildiğinde/zorlandığında körelir.

⁸⁸ B. Apış arasından duhûl edilen (livata yapılan) kişinin hayâsı az, dili bozuk olur.

⁸⁹ H. Şirketlik, ayıpların kötü yönlerini toplayıcıdır. B. Cimrilik, ayıpların kötü yönlerini toplayıcıdır.

⁹⁰ A. Nice kazanç [sonunda] hüsrâna yol açar. C. Nice kazançlar [sonunda] mahrûmiyete yol açar.

⁹¹ H., V., B., C., E., A., Ş., Takdir edilenlerin düğümü çözülünce, tedbirler zâil olur.

⁹² H. Takdir edilenin düğümü çözülünce, tedbir bâtil olur.

⁹³ H. Şeref, asıl ve asillikte değil, akıl ve edebledir. B. Şeref, asillik ve neseble değil, akıl ve edebledir. V., C., E., A., Ş., AH. Şeref, asıl ve neseble değil, fazilet ve edebledir.

⁹⁴ V., C., E., A., Ş., AH. Edebin en yücesi, güzel ahlakıdır.

- 78) Fakirliğin en büyüğü, ahmaklıktır.
 79) Ahmaklığın en büyüğü, fakirliktir.
 80) Vahşetin en büyüğü, gururlanmadır.
 81) Zenginliğin en büyüğü, akıldır.
 82) Tamahkâr, zillet zinciriyle bağlıdır.
 83) Helâk olmuş bir kişinin nasıl helâk olduğu acayip bir şey değildir, acayip olan kurtulmuş olan kişinin nasıl kurtulduğudur.
 84) Nimetleri elden kaçırmamaya çalışın, zira her kaçan iade edilmez.
 85) Akılların çatışması, çoğunlukla tamahkarlık şimşekleri sebebiyledir.
 86) Yüzünü hakka (doğruya, gerçeğe, Allah'a) çeviren kişi [mâlik olur, haktan yüz çeviren kişi ise] helâk olur⁹⁵.
 87) Fakirleştiğinizde, sadaka vererek Allah ile ticaret ediniz.
 88) Ağacı yumuşak olan kimsenin, kardeşleri çok olur⁹⁶.
 89) Ahmağın kalbi ağızındadır/içindedir⁹⁷.
 90) Akıllının dili kalbindedir⁹⁸.
 91) [İradesinin] dizginlerini emellerine (arzu ve isteklerine) teslim eden kimse, eceliyle tökezler.
 92) Nimetlerin uçları size vâsil olduğunda, az şükretmekle onun sonunu ürkütmeyin.
 93) Düşmanına gâlip geldiğinde, gâlip gelmenin şükrü olarak onu affet.
 94) Hiç kimse içinde bir şey gizleyemez, zira [gizlediği şey] dilinin sürçmesi ve yüzünün ifadesiyle kendisinden dışa vurur⁹⁹.
 95) Cimri [korktuğu] fakirlik hususunda acelecidir, dünyada fakirler gibi yaşar, âhirette ise zenginler gibi hesaba çekilir¹⁰⁰.
 96) Ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allahım! Kinayeli göz kırpmalarını, lafız hatalarını ve dil sürçmelerini bağışla...¹⁰¹

⁹⁵ C., E., A., Ş., AH., Yüzünü hakka çeviren kişi mâlik olur, haktan yüz çeviren kişi ise helâk olur. B. Yüzünü halka çeviren kişi helâk olur.

⁹⁶ H., V., A., B., E., Ş., AH. Ağacı yumuşak olan kimsenin, dalları kesif/sık olur. C. Ağacı yumuşak olan kimsenin, dalları açığa çıkar.

⁹⁷ C., A., AH. Ahmağın kalbi ağızındadır (فمه).

⁹⁸ B. Akıllının dili kalbinin ardındadır.

⁹⁹ H. Sizden biriniz içinde bir şey gizleyemez... V., C., E., A., Ş., AH. Hiç kimse içinde bir şey gizleyemez, zira [gizlediği şey] dilinin sürçmesi ve yüzünün ifadesiyle dışa vurur. B. Sizden biriniz içinde bir şey gizleyemez, zira Allah dilinin sürçmesi ve yüzünün ifadesiyle onu dışa vurdurur.

¹⁰⁰ C. Cimri kişi, dünyada fakirler gibi yaşamakta acele eder, âhirette ise zenginler gibi hesaba çekilir. Ş. Cimri fakirlik hususunda acelecidir. Zira dünyada fakirler gibi yaşar.

¹⁰¹ H., V., C., E., Ş., AH. Allahım! Kinayeli göz kırpmalarını, lafız hatalarını, kalplerin ihtiraslarını ve dil sürçmelerini bağışla... A. Allahım! Kinayeli göz kırpmalarını, lafız hatalarını, dil sürçmelerini ve kalplerin ihtiraslarını bağışla... B. Allahım! Bakışlarımızın

Bu metnin yazımının son bulması, 723 senesi aylarının başlangıcı olan Muharrem'in 8'i, Pazar günü, öğle vaktine tevafuk etti.

* * *

Şimdi de tebliğimizin diğer kısmını oluşturan dualar bahsine, yani Hz. Ali'ye nispet edilen iki farklı dua metninin değerlendirmesine geçiyoruz.

“De ki: Duâlarınız (ibadetleriniz) olmasa Rabbim sizi ne yapsın” [قُلْ مَا يَتَّبِعُكُمْ رَبِّي لَوْ لَا دُعَاؤُكُمْ]¹⁰² ayetinin muhatabı olarak, her hâl ve durumda, elde edilen bir başarıda ya da başa gelen bir sıkıntıda, hatta sıhhatle alınmış bir nefeste bile duaya başvurmayı ve bu durumu Allah'a arz etmeyi, Hz. Peygamberden itibaren Müslümanlar kulluğun bir gereği bilmişler ve böyle davranmışlardır. “Saygı” ve “anma” ile “çağrı” ve “istekte bulunma” anlamlarını içeren dua kelimesi, bir bakıma insanın, Allah'ın yüceliği karşısında aczini ve zaafiyetini itiraf etmesi; sevgi ve saygı ile Onun lütuf, nimet ve yardımını, dünya ve âhirette nimetler ve iyilikler ihsan etmesini, üzerindeki sıkıntı, dert ve belayı gidermesini, günah, hata ve kusurlarını bağışlamasını dilemesi için Allah'la kurduğu diyalogun adıdır. Namaz anlamına gelen “salât” kelimesinin bir anlamının da dua olması ve mü'minin Allah'a miracının, Allah'la irtibata geçmesinin bir vesilesi sayılması, bu açıdan dikkate değerdir.

Duanın, aynı zamanda Allah'ın rahmet, ihsan, lütuf ve in'am sıfatlarının tecellisine bir vesile olduğu, ancak buna karşılık Allah'ın da kullarından bir talebi bulunduğu: “...Duâ eden, bana duâ ettiği zaman onun duâsına karşılık veririm. O halde onlar da bana karşılık versinler ve inansınlar ki, doğru yolu bulmuş olalar.” [...أَجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي] ¹⁰³ ayetiyle ortaya konulurken, yapılan duaların gereğinin fiilî olarak da yerine getirilmesi lüzumu: “...Korkarak ve umarak Ona dua edin. Muhakkak ki Allah'ın rahmeti, işlerini en güzel biçimde yapanlara yakındır” ¹⁰⁴ [وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ] ilahî hitabıyla beyan edilmiştir. Ancak: “İnsan, hayra dua eder gibi şerre de dua etmektedir. İnsan pek acelecidir. ¹⁰⁵ [وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا] ayeti bize, insanın dilediklerinin ve yaptıklarının neticesini kestiremediğini ve bazen sonuçları itibariyle kendisine bir fayda ve menfaat sağlamayacak şeyleri de

kötülüğünü, lafızlarımızın hatalarını, dilimizin sürçmelerini ve kalbimizin ihtiraslarını bağışla...

¹⁰² Furkan Sûresi, 25/77.

¹⁰³ Bakara Sûresi, 2/186.

¹⁰⁴ A'râf Sûresi, 7/56.

¹⁰⁵ İsrâ Sûresi, 17/11.

talep edebildiğini söylemektedir.

Konuyla ilgili diğer âyet ve hadislerden anlaşıldığı kadarıyla genellikle dua edilen hususlar: İman ve hidayet üzere kalma arzusu, hayır ve sâlih ameller işleyebilme isteği, dünya ve âhiret ile ilgili maddî ve manevî nimetler, dünya ve âhiret mutluluğu, cehennem azabından korunma, beden ve ruh sağlığı, şahsî ve içtimaî huzur talebi, işlenen günahların affedilmesi ricası, dünyada borç, darlık, güçsüzlük, sıkıntı ve üzüntü gibi türlü musibetlerden, istenmeyen durumlarla karşılaşmaktan korunma isteği ve şeytanın düşmanlığından, nefsanî arzular, kin ve hasetten uzak kalma ricası olabilmektedir. Her durum ve halde dua edilebileceği vurgulansa da, bilhassa Arefe günü ve geceleri, Ramazan ayı, Cuma ve bayram günü ve geceleri, seher vakitleri, gecenin üçte ikisi, sabah ve akşam vakitleri, ezan ile kamet arası ile secdede ve namazın akabinde yapılan duaların daha kabule yakın oldukları belirtilmiştir.¹⁰⁶

Kur'ân-ı Kerîm'de bazı peygamberlere atfen zikredilen dua örnekleri¹⁰⁷ yanında, bilhassa hadis kitaplarında Hz. Peygambere ve sahabesine ait değişik konu ve şekillerde pek çok dua metnine rastlamak mümkündür. Bu konuda müstakil bablar tertip edildiği gibi, müstakil dua mecmuaları da te'lif edilmiştir.¹⁰⁸ İşte *Sefîne-i Tebrîz* müstensihî Ebu'l-Mecd Muhammed b. Mes'ûd'un eserinin 14. ve 15. sıralarında "*Kitâbu De'avâti Eyyâmi's-Seb'a*"¹⁰⁹ ve "*Kitâbu Ed'iyeti Eyyâmi*

¹⁰⁶ Duanın anlamı ve önemi ile yapılan çeşitli dualar için bkz. İsmail Karagöz vd., *Kulluğun Özü, İbadetin Ruhu: Dualar*, Ankara 2006.

¹⁰⁷ Kur'ân-ı Kerim'de başta Hz. Âdem, Nuh, İbrahim, Yusuf, Musa, Zekeriya ve Süleyman ile Hz. Muhammed olmak üzere başka bazı gurup ve şahısların da herhangi bir hadise veya durum karşısında yapmış oldukları dualar yer bulmuştur. Bunlardan bazıları için bkz.: Bakara, 2/128, 201, 250, 285, 286; Âl-i İmrân, 3/8-9, 16, 26, 38, 53, 147, 191-194; Nisâ, 4/75; Mâide, 5/83; A'râf, 7/23, 47, 89, 126, 151, 156-157; Tevbe, 9/129; Yûnus, 10/85-86; Hûd, 11/47, 88; Yûsuf, 12/33, 101; İbrahim, 14/40, 41; İsrâ, 17/80; Kehf, 18/10; Tâ-hâ, 20/35, 114; Enbiyâ, 21/89, 112; Mü'minûn, 23/26, 93-94, 97-98, 109, 118; Furkân, 25/65, 74; Şu'ârâ, 26/83, 169; Neml, 27/19; Kasas, 28/16, 21; Ankebût, 29/30; Saffât, 37/100; Sâd, 38/35; Duhân, 44/12; Haşr, 59/10; Mümtehine, 60/4-5; Tahrîm, 66/8; Nûh, 71/28.

¹⁰⁸ Eserlerinde "*Kitâbü'd-Du'â*" veya "*Kitâbü'd-Da'avât*" şeklinde müstakil bab açmış bazı hadisçiler şunlardır: Buharî, *Sahih*, c. VII, s.144; Tirmizî, *Sünen*, c. V, s. 455; İbn Mâce, *Sünen*, c. II, s. 258; İmam Mâlik, *Muvatta*, c. II, s.1003 [İstanbul, 1992 (Çağrı Yayınları)]. Ayrıca Müslim'in *Sahih*'indeki "*Kitâbü'z-Zikr*" babı (c. IV, s. 2061) da dualarla ilgilidir. Müstakil olarak dualar üzerine kitap telif etmiş Taberânî, İbn Ebi'd-Dünya, Müstağfirî, Beyhakî, Kadî Ebu Yusuf ve sayısı otuzu bulan diğer müellifler için ise bkz. Kettânî, *Hadis Lüteratürü (er-Risâletü'l-Mustatrafe li-Beyânî Meşhûri Kutubi's-Sünneti'l-Müşerrefe'nin tercümesi)*, İlv. terc. Yusuf Özbek, İstanbul, 1994 s. 71-74, dipnot 58.

¹⁰⁹ *Sefîne-i Tebriz*, s. 98.

*Ramazâni'l-Mübârek*¹¹⁰ adıyla kaydettiği iki kısa risale de bu nevidendir. Adı geçen bu risâlelerden ilki, Hz. Ali'nin haftanın yedi gününde okuduğu özel dualarla ilgilidir.¹¹¹ Yazım tarihi kayıtlı değilse de, kendisinden önceki risâle 25 Zilka'de 722 / 5 Aralık 1322, kendisinden sonraki risale de 17 Zilhicce 722 / 27 Aralık 1322 tarihli olduğundan, metin bu iki tarih arasındaki bir zaman diliminde yazılmış olmalıdır.

Risâlede, metnin Hz. Ali'den rivayet edildiğinden başka bir bilgi yoktur ve doğrudan, Cuma gününden başlayarak haftanın günlerinde Hz. Ali tarafından okunan dualara geçilir. Bu duaların her güne mahsus olduğu ifade edilse de, içerikte o günün hususiyetine özel bir dikkat çekilmemekte, daha ziyade Allahu Ta'âlâ'nın yüceltilmesi, isim ve sıfatlarının anılması, dert ve musibetlerden muhafaza buyurması ve bilerek veya bilmeyerek işlenen günahlardan dolayı mağfiretinin talep edilmesi dile getirilmektedir. Meselâ Cuma gününün duası şu şekildedir:

"Allah, yüce ve büyük olanların en ulusudur. Kudret ve izzetin mutlak sâhibidir. Yağmur ve rahmetin kaynağıdır. Dünya ve âhiretin mâlikidir. Gizli şeyleri ortaya çıkartan, sırları açığa vurandır. Saltanatı yüce, kudreti şiddetlidir. Dilediğine karşı lütûfkardır. Allah en yücedir. Her şeyin evveli ve âhiridir. Ondan başka ilah yoktur. Sesler Ona boyun eğer, gözler Onda kaybolur, kalpler Ona akar. Ondan başka işleri ifâ eden, Ondan başka ölçüleri takdir edip idare eden yoktur. Onsuz hiçbir şey tamama ermez. O, kâdir, hakîm ve latîftir. Celil ve yüce olan O, her türlü noksanlıktan münezzehtir. Onun şânı ne yüce ve kudreti ne şiddetlidir. Yarattılmış olanların tümü onu tesbih eder, Ondan şefkat diler, Ona niyazda bulunur. Her şeyi ilmiyle ihata eder, her şeyin adet itibarıyla hesabını bilir. Allahım! Salâtın en üstünü ve en temiziyile Muhammed'e ve Muhammed'in ehl-i beytine salât olsun."

Yukarıda ismini andığımız ikinci risâle ise, Hz. Ali'nin Hz. Peygamberden rivayet ettiği, "başı rahmet, ortası mağfiret, sonu cehennem ateşinden kurtuluşa vesile"¹¹² kabul edilen Ramazan ayının her gününe

¹¹⁰ Sefîne-i Tebriz, s. 99.

¹¹¹ Bu duaların geçtiği diğer kaynaklarla ilgili yaptığımız tetkik bir netice vermemiş, sadece bazı küçük ibâre ve ifade benzerlikleri dışında bir bütün olarak bu dualara bir başka kaynakta tesadüf edilememiştir.

¹¹² Nureddin el-Heysemî, *Buğyetü'l-Bâhis an Zevâhidi Müsnedi'l-Hâris*, tahkik: Hüseyin el-Bakirî, c. I, Medine, 1992, s. 412, No: 321 (Selmân-ı Fârisî'den naklen); Bedrüddin el-Aynî, *'Umdetü'l-Kârî Şerhu Sahihi'l-Buharî*, c. X, Beyrut, trhs, s. 269; Ali el-Muttakî el-Hindî, *Kenzu'l-'Ummâl fi Süneni'l-Akvâli ve'l-Ef'al*, c. VIII, Beyrut, 1989, s. 757 (No: 23714) ve 961 (No: 24276).

mahsus dualarla ilgilidir. Metnin yazım tarihi, yukarıda zikrettiğimiz gibi 17 Zilhicce 722'dir. Müstehsih ayrıca bu günün Pazartesi'ye denk geldiğini, yazım işinin de öğle ile ikindi arasında son bulunduğunu ve güneşin bu esnada Oğlak burcunda olduğunu da kaydetmektedir.

Risâlede dualara geçilmeden önce, Farsça olarak, Hz. Ali'nin Hz. Peygamberden rivayetle Ramazan ayının her günü için bir dua öğrenilmesi gerektiği yolundaki tavsiyesine ve bu duaları okuyup orucunu hakkıyla tutan kimselerin dünyada ve âhirette nâil olacakları müjdelere yer verilmekte ve ardından her biri haftanın günlerine mahsus dualardan daha veciz ve kısa olan dualar zikredilmektedir.¹¹³

Bu dualarda da âit oldukları güne dâir özel bir ifadeye yer verilmemiştir. Ancak Kadir gecesinin gününe âit duada, bu gecenin faziletine özel bir vurgu yapılmıştır. Genel olarak dualarda, Ramazan ayında daha fazla ibadet, taat ve zikir yapabilmek için Allahu Ta'âlâ'dan yardım, güç ve kuvvet istenmekte, bu ayın hürmetine Allah'ın afv ve mağfiretine mazhar olabilmek talep edilmekte, haram kılınan şeylerden ve kötülüklerden Allah'ın yardımıyla uzak durulmak arzu edilmekte, Allah'tan iyilikler ve hayırlar yapma gücü ve azmi niyaz edilmektedir.

Mesela 1., 8., 17., 21. ve 28. günlerin duaları sırasıyla şöyledir:

"Allahım! Orucumu oruçuların orucundan, namazımı namaz kılanların namazından eyle. Beni gâfillerin uykusundan uyar rahmetinle, ey merhametlilerin en merhametlisi!"

"Allahım! Bana, yetimlere acımayı, yemek yedirmeyi, selamı yaymayı, cimriliklerden uzak durmayı ve cömertlerle arkadaşlık etmeyi nasib et lüt-fünla. Ey ümit edenlerin sığınağı!"

"Allahım! Bana, bu ayda sâlih ameller işlemek için yol göster. Bu ayda, ihtiyaç ve arzulara cevap ver. Ey herhangi bir tefsir ve suâle ihtiyaç duymayan! Ey oruçuların gönlündekileri bilen!"

¹¹³ İmamiye'ye mensup bir Şii olduğu bildirilen ve İbn Tavus diye tanınan (Bkz. Zirikî, el-A'lâm, c. V, Beyrut, 1980, s. 26) el-Emân ve el-Melhûf müellifi Ali b. Musa b. Ca'fer b. Tavus el-Hasenî (ö. 664 / 1266), İkbâlü'l-A'mâl isimli eserindeki yedinci faslı, Ramazan ayının günlerinde okunması gereken dualara tahsis etmiştir. Her günle ilgili nakledilen bütün duaları bir araya getirme gayreti içinde olduğunu gördüğümüz müellif, bazı ibare ve kelime-farklılıklarıyla birlikte aşağıda metnini verdiğimiz Ramazan ayının günlerine mahsus dualara da eserinde yer vermiştir. Bkz. İkbâlü'l-A'mâl, tahkik: Cevad el-İsfahanî, c. I, basım yeri ?, h. 1414, s. 228-445 (Mektebü'l-İ'lâmi'l-İslâmî). Bu dualara, İbn Tavus'a benzer şekilde yer veren başka bir Şii müellif ve eseri için bkz.: Muhammed Bâkır el-Meclisî (ö. h. 1111), Bihârü'l-Envâr el-Câmi'atü li-Düreri Ahbâri'l-Eimmetü'l-Ethâr, c. 95, Beyrut, 1983, s. 1-70 (Müessesetü'l-Vefâ).

“Allahım! Beni, Senin rızana götüren bir delil kıl. Şeytana bana ulaşması için yol verme. Cenneti benim menzirim ve meskenim kıl. Muhakkak ki Sen, talep edenlerin ihtiyaçlarını karşılayansın.”

“Allahım! Bana, bu ayda Kadir gecesinin lütfünü nasib et. Bütün işlerimi zordan kolaya dönüştür. Özürlerimi kabul et ve üzerimdeki günahları azalt. Ey sâlih kullarına karşı pek şefkatli olan!”

Şimdi de yukarıda tavsif etmeye çalıştığımız biri haftanın günlerine, diğeri de Ramazan ayına mahsus duaların yer aldığı bu iki dua risâlesinin metnini ve tercümesini sizlere takdim ediyoruz.

-- ≈ --

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب دعوات آیام السبعة عن علي كرم الله وجهه

دعاء يوم الجمعة: اللَّهُ أَكْبَرُ أَهْلُ الْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ، وَ مُتَهَيَّ الْجَبْرُوتُ وَالْعَزَّةُ، وَ وَلِيُّ الْغَيْثِ وَالرَّحْمَةِ، مَالِكُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، مُبْدِي الْخَفِيَّاتِ وَ مُعْلِنُ السَّرَائِرِ، عَظِيمُ الْمَلَكُوتِ، شَدِيدُ الْجَبْرُوتِ، لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، أَوَّلُ كُلِّ شَيْءٍ وَ آخِرُهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، حَشَعَتْ لَهُ الْأَصْوَاتُ وَ جَارَتْ دُونَهُ مِنَ الْأَبْصَارِ وَ أَضْطَّتْ إِلَيْهِ الْقُلُوبُ، لَا يَقْضِي فِي الْأُمُورِ إِلَّا هُوَ، وَلَا يُدَبِّرُ مَقَادِيرَهَا غَيْرُهُ، وَلَا يَنْتَمُ شَيْءٌ دُونَهُ، الْقَادِرُ الْحَكِيمُ اللَّطِيفُ، سُبْحَانَهُ حَلَّ وَ عَلَا، مَا أَعْظَمَ شَأْنَهُ وَ أَشَدَّ جَبْرُوتَهُ، يُسَبِّحُ لَهُ الْخَلْقُ كُلُّهُمْ وَ يَشْفَقُونَ مِنْهُ وَ يَتَضَرَّعُونَ إِلَيْهِ، أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا، وَ أَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ أَفْضَلَ صَلَوةٍ وَ أَرْكَاهَا.

دعاء يوم السبت: اللَّهُمَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، أَوَّلُ كُلِّ شَيْءٍ وَ آخِرُهُ وَ خَالِقُ الْخَلْقِ وَ رَازِقُهُ، فَاطِرُ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ جَاعِلُ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا، وَ أَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ إِمَامِ الدِّينِ وَ قَائِدِ الْخَيْرِ وَ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَ تَشْتَتِ الْأَمْرِ وَ مِنْ شَرِّ مَا يَحْدُثُ فِي اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ، وَ إِنْ حَدَّثَ قَبْلَ دُعَائِي وَ لَمْ يُصَيِّبْني بَعْدَ فَاصِرْفِ عَنِّي، وَ اجْعَلْني مِنْ طَلْقَانِكَ مِنَ النَّارِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دعاء يوم الأحد: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَ بِحَمْدِكَ حَلَّ ثَاوُكَ وَ تَبَارَكْتَ أَسْمَاؤُكَ وَ حَسَنَ بِلَاؤُكَ وَ عَظَمَ شَأْنُكَ، لَكَ الْحَمْدُ قَدْرَ عَظَمَتِكَ وَ سَعَةَ حِلْمِكَ وَ رَضَى تَفْسُوكَ، أَنْتَ أَهْلُ الْحَمْدِ وَ أَوْلَى بِهِ وَ أَحَقُّ بِالْمُحَمَدِ، لَيْسَ لِلْمُحَمَدِ دُونَكَ مُقْتَضِي وَ لَا إِلَى غَيْرِكَ مُتَهَيَّ، لَكَ الْحَمْدُ عَلَى تَعْمَانِكَ كُلِّهَا مَا مَضَى مِنْهَا وَ مَا بَقِيَ وَ مَا يَرَى مِنْهَا وَ مَا خَفِيَ وَ مَا ذَكَرَ مِنْهَا وَ مَا نَسِيَ وَ مَا شَكَرَ مِنْهَا وَ مَا كَفَرَ، سُبْحَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ عَرْشُهُ، وَ سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْأَرْضِ قُدْرَتُهُ، سُبْحَانَ الَّذِي فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ سَبِيلُهُ، اللَّهُمَّ لَا تُشِمْتْ بِي أَعْدَائِي وَ لَا تُمَكِّنْهُمْ مِنِّي وَ اقْبِضْ أَيْدِيَهُمْ عَنِّي وَ احْفَظْ عَلَيَّ دِينِي، اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ كَثِيرًا مِنْ عِبَادِكَ، فَعَوِّدْهُمْ مِنْ مَظَالِمِهِمْ بِرِضَاهُمْ ثُمَّ اغْفِرْ لِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ.

دعاء يوم الاثنين: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْخَرَ بَعْلُوهُ وَ عَلَا بِفَخْرِهِ وَ اعْتَزَّ بِعِزَّتِهِ وَ قَهَرَ عِبَادَهُ وَ احْتَضَى فِي مُلْكِهِ وَ أَنْارَ فِي الظُّلْمَةِ بِنُورِهِ وَ عَلَّمَ السَّرَّ وَ الْعَلَانِيَةَ بِحِفْظِهِ، رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ وَ التَّعْمَاءُ وَ الْعَزَّةُ وَ الْعَظَمَةُ وَ الْكِبْرِيَاءُ، بِدِيْعِ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ، ذَا الْبَطْشِ الشَّدِيدِ وَ الْقُوَّةِ، الْمَتِينِ الدَّائِمِ الْبَاعِثِ الْوَارِثِ الْمُنْعِمِ الْمَفْضِلِ التَّافِعِ الرَّافِعِ الرَّؤُوفِ الرَّحِيمِ، أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا وَ أَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا، رَبُّ الْأَرْبَابِ وَ سَيِّدُ السَّادَاتِ وَ جَبَّارُ الْجَبَابِرَةِ وَ مَالِكُ الْمُلُوكِ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ، لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى، يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ، وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ، يَا كَاشِفَ الْهَمُومِ وَ يَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّ إِذَا دَعَا، لَا تُعَذِّبْني بِكَثْرَةِ ذُنُوبِي وَ اغْفِرْ عَمَّا تَعَلَّمْتُ مِنِّي، فَإِنَّكَ تَعَلَّمْتُ مِنِّي ذُنُوبًا كَثِيرَةً، فَإِنْ تُعَذِّبْني فَيَذْنُوبِي وَ إِنْ تُغْفِرْ لِي فَإِنَّكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دعاء يوم الثلاثاء: الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا كَمَا يَنْبَغِي لِكَرَمِ وَجْهِهِ وَعِزِّ جَلَالِهِ الَّذِي لَا يَصِفُهُ الْأَلْسُنُ وَلَا تَهْتَدِي الْقُلُوبُ لِكُنْهَ عَظَمَتِهِ وَلَا تَبْلُغُ الْأَعْمَالُ شُكْرَهُ، الَّذِي خَلَقَ لِعَلْمِهِ وَقَدَّرَ الْأُمُورَ بِقُدْرَتِهِ وَاسْتَعْبَدَ الْأَرْيَابَ بِعِزَّتِهِ وَرَسَدَ الْعُلَمَاءَ بِجُودِهِ وَعَلَا السَّادَةَ بِمَحْمَدِهِ وَاصْطَفَى الْكِبْرِيَاءَ وَالْجَلَالَ وَالنُّورَ وَالضِّيَاءَ وَالْجُودَ وَالْمَجْدَ وَالْكَرَّمَ لِنَفْسِهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَضَعَتِ الْأَلْسُنُ لِمَجْدِهِ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِهَيْبَتِهِ وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِحَلَالِهِ وَجَلَّتِ الْقُلُوبُ مِنْ مَخَافَتِهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي يَعْلَمُ وَهُمْ الْأَنْفُسَ وَوَسَّوَسَ الصُّدُورَ وَنَيَّاتِ الْقُلُوبِ وَخَائِنَةَ الْأَعْيُنِ، اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَذِنْتَ لِي فِي الدُّعَاءِ وَعَدْتَنِي الْإِجَابَةَ فَتَنْجِنِي مِنْ كُلِّ كُرْبٍ وَ اكْشِفْ عَنِّي كُلَّ خَيْرٍ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دعاء يوم الاربعاء: الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اصْطَنَعَ عِنْدَنَا أَنْ نَحْمَدَهُ وَنَشْكُرَهُ وَأَنْ نَعْبُدَهُ حَمْدًا وَأَصْلًا نَامِيًا زَائِدًا صَاعِدًا، لَا يَنْقَطِعُ أَوَّلُهُ وَلَا يَفْتَنِي آخِرُهُ وَلَا يُبِيدُهُ شَيْءٌ وَلَا يَنْقَطِعُ مِنْهُ شَيْءٌ، حَمْدًا كَثِيرًا كَمَا هُوَ أَهْلُهُ، اللَّهُمَّ اسْتَرْتَنِي فِي الْعَوَارَاتِ وَاصْرِفْ عَنِّي الْمَكْرُوهَاتِ وَفَرِّجْ عَنِّي الْكُرْبَاتِ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دعاء يوم الخميس: اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ كُلُّهُ وَ لَكَ الْمُلْكُ كُلُّهُ وَ يَدُوكَ الْخَيْرُ كُلُّهُ عَلَانِيَةً وَ سِرًّا، سُبْحَانَكَ الْحَيُّ الَّذِي لَا يَمُوتُ، سُبْحَانَكَ الْحَيُّ الْحَلِيمُ، سُبْحَانَكَ الْبَاعِثُ الْوَارِثُ، سُبْحَانَكَ الْعَظِيمُ الْأَعْلَى، تَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَ مِنَ الضَّلَالَةِ بَعْدَ الْهُدَى وَ مِنَ الْهَوَانِ بَعْدَ الْكِرَامَةِ وَ مِنَ الذُّلِّ بَعْدَ الْعِزِّ وَ مِنَ الْخِلَافِ بَعْدَ الْأَلْفَةِ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَا شَيْءٌ قَبْلَكَ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَا شَيْءٌ بَعْدَكَ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَا شَيْءَ فَوْقَكَ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَا شَيْءَ دُونَكَ، وَ الْبَاقِي بَعْدَ [فَنَاءِ] خَلْقِكَ، سُبْحَانَكَ وَ تَعَالَيْتَ عُلُوًّا كَبِيرًا.

تم ظهيرة بيد المذكور.

-- ≈≈ --

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla Hz. Ali (Allah Yüzünü Ağartsın)'den Haftanın Yedi Gününe Mahsus Dualar Kitabı

Cuma Gününün Duası: Allah, yüce ve büyük olanların en ulusudur. Kudret ve izzetin mutlak sâhibidir. Yağmur ve rahmetin kaynağıdır. Dünya ve âhiretin mâlikidir. Gizli şeyleri ortaya çıkartan, sırları açığa vurandır. Saltanatı yüce, kudreti şiddetlidir. Dilediğine karşı lütûfkardır. Allah en yücedir. Her şeyin evveli ve âhiridir. Ondan başka ilah yoktur. Sesler Ona boyun eğer, gözler Onda kaybolur, kalpler Ona akar. Ondan başka işleri ifâ eden, Ondan başka ölçüleri takdir edip idare eden yoktur. Onsuz hiçbir şey tamama ermez. O, kâdir, hakim ve latiftir. Celil ve yüce olan O, her türlü noksanlıktan münezzehtir. Onun şânı ne yüce ve kudreti ne şiddetlidir. Yaratılmış olanların tümü onu tesbih eder, Ondan şefkat diler, Ona niyazda bulunur. Her şeyi ilmiyle ihata eder, her şeyin adet itibarıyla hesabını bilir. Allahım! Salâtın en üstünü ve en temiziyile Muhammed'e ve Muhammed'in ehl-i beytine salât olsun.

Cumartesi Gününün Duası: Allahım! Senden başka ilah yoktur. Sen yedi kat göğün rabbi ve arşın yüce sâhibisin. Her şeyin evveli ve âhirisin. Mahlûkatı yaratan ve rızıklandıransın. Gökleri ve yeri var edensin. Melekleri elçi kılansın. Sen her şeye kâdirsin. Allahım! Dinin önderi, hayrın başı

ve rahmet nebisi olan kulun ve resûlün Muhammed'e salât olsun. Allahım! Fakirlikten, işlerin karışmasından ve gece ve gündüz meydana gelenlerin şerinden Sana sığınırım. Duamdan önce bir şey takdir olunmuş, ancak henüz başıma gelmemiş ise, onu benden uzaklaştır. Ey merhametlilerin en merhametlisi! Beni ateşten âzat ettiğin kimselerden kıl.

Pazar Gününün Duası: Allahım! Sen her türlü kusurdan münezzehsin. Hamd ancak Sana'dır. Senin övgün yüce, isimlerin mübarektir. Senin lütfün güzeldir. Senin şânın uludur. Azametinin miktarınca, hilminin genişliğince, râzı olduğun şekilde Sana hamd olsun. Sen hamdın sâhibi ve ona en layık olansın. Övgüyü en fazla hak edensin. Senin dışında şerefe lâyık olan, Senden başka yönelinecek olan yoktur. Geçmiş ve hâlen bâki, görünen ve gizli, hatırlanan ve unutulan, şükredilen ve nankörlük edilen bütün nimetlerinden ötürü hamd, ancak Sana'dır. Arşı semâda olan, kudreti yeryüzünde tecelli eden, yolu/işi karada ve denizde görünen O, her türlü kusurdan münezzehdir. Allahım! Beni düşmanlarımdan diline düşürme. Onların benimle uğraşmalarına imkan verme. Onların ellerini benden uzak tut. Beni dinim üzerine muhafaza buyur. Allahım! Muhakkak ki ben, Senin pek çok kuluna zulüm ettim. Onları kendilerine karşı işlenen zulümlerden razı olmuş bir şekilde geri döndür ve sonra beni de bağışla. Muhakkak ki Sen, çok bağışlayıcı ve çok merhametlisin.

Pazartesi Gününün Duası: Yüceliğiyle iftihar eden, iftiharıyla yüce olan, izzetiyle övünen, kullarına hükmeden, mülkünde mutlak yetkin olan, karanlıkta nuruyla aydınlatan ve gizli ve açık olanı hıfzıyla bilen Allah'a hamd olsun. Rabbimiz, hamd, ihsan, izzet, azamet ve ululuk ancak Sana mahsustur. Sen göklerin ve yerin eşsiz yaratıcısı, şiddetli yakalayış ve kuvvet sâhibisin. Sen metîn ve ebedî olan, dirilten ve her şeyin nihaî sâhibi olan, nimet veren ve fazilet bahşeden, fayda veren ve yükselten, pek şefkatli ve pek merhametli olansın. Her şeyi ilmiyle ihata eden, her şeyin adet itibarıyla hesabını bilensin. Sen terbiye edicilerin terbiyecisi, efendilerin efendisi, kudretlilerin kudretlisi, meliklerin melikisin. Ondandır başka ilah yoktur. O yaratan, var eden ve biçim verendir. En güzel isimler Ona mahsustur. Gözlerde ve yerde bulunan her şey Onu tesbih eder. O azîz ve hakîmdir. Ey kaygıları gideren! Ey sıkıntıya düşen dua ettiğinde duasına cevap veren! Günahlarımdan çokluğundan dolayı bana azap etme ve benden olduğumu bildiğin şeyleri affet. Muhakkak ki Sen, benim çokça günahım olduğumu bilirsin. Eğer bana azap edersen, bu günahlarımdan dolayıdır; eğer beni affedersen, bu Senin merhametindedir, ey merhametlilerin en merhametlisi!

Salı Gününün Duası: Zâtını dillerin tavsif edemediği ve azametinin künhünü kalplerin idrak edemediği, şükrüne amellerin yeterli gelmediği vechinin keremine ve celâlinin izzetine yaraşır şekilde çokça, temiz ve mübarek olarak yapılan hamd, bilgisiyle yaratan, kudretiyle işleri takdir eden, izzetiyle sâhipleri köle eden, cömertliğiyle âlimleri hükmü altına alan, övgüsüyle efendilere üstün gelen ve yücelik, celâl, nur, ziya, cömertlik, şeref ve keremi kendisi için tercih eden âlemlerin rabbi Allah'a mahsustur. Övgüsüne dillerin seferber olduğu, heybetine seslerin boyun eğdiği, celâ-linden yüzlerin sarardığı, korkusundan kalplerin ürperdiği Allah'a hamd olsun. Nefislerin vehimlerini, gönüllerin vesveselerini, kalplerin niyetlerini ve gözlerin hâince bakışlarını bilen Allah'a hamd olsun. Allahım! Muhakkak ki Sen, bana dua izni/imkânı verdin ve bana, bu duaya icabet edeceğini vaadettin. Ey merhametlilerin en merhametlisi! Öyleyse beni her türlü kederden kurtar ve her türlü hayırlı şeyi bana aç.

Çarşamba Gününün Duası: Kendisine hamdetmemizi, şükretmemizi ve ibadet etmemizi bize emreden Allah'a, vâsıl olan, yükselen, artan ve çoğalan bir hamd ile lâyık olduğu şekilde çokça hamd olsun. Onun evveli kesilmez, âhiri son bulmaz. Hiçbir şey Onu ortadan kaldıramaz. Kendisinden hiçbir şey eksilmez. Allahım! Benim kusurlarımı ört. Çirkin şeyleri benden uzaklaştır. Kederleri benden uzak tut. Ey merhametlilerin en merhametlisi!

Perşembe Gününün Duası: Allahım! Rabbimiz! Hamd tümüyle Sana mahsustur. Mülk tümüyle sana âittir. İyilik, gizli ve açık olarak tümüyle Senin elindedir. Ölümsüz ve dâimi diri olan O, noksanlıklardan münezzehtir. Diri ve halîm olan O, eksikliklerden beridir. Dirilten ve her şeyin nihaî sâhibi olan O, her türlü kusurdan uzaktır. Azîm ve en yüce olan O, her türlü ayıptan münezzehtir. En güzel yaratıcı olan Allah ne mübarektir. Allahım! İmandan sonra küfre düşmekten, hidayete erdikten sonra dalalete düşer olmaktan, itibar sahibi olduktan sonra değersiz hâle gelmekten, izzetten sonra zillete gark olmaktan, samimiyet kesbettikten sonra ayrılığa düşmekten Sana sığınırım. Allahım! Sen evvelsin. Senden önce hiç bir şey yoktur. Sen âhirsin. Senden sonra hiçbir şey yoktur. Sen zâhirsin. Senin üzerinde hiçbir şey yoktur. Sen bâtınsın. Sensiz hiçbir şey yoktur. Kendi yarattıkların fenâ bulduktan sonra bâki kalacak olansın. Sen, her türlü kusurdan münezzehsin. Çok yüce ve çok büyüksün.

Adı geçen in eliyle öğle vakti tamamlandı.

* * *

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب أدعية أيام رمضان المبارك مروية عن النبي صلوات عليه و سلامه عليه

أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله عنه روایت کند از پیغامبر صلی الله علیه و سلم کی بیاموزند مر دعاهاء روزهاء ماه رمضان هر روزی را دعایی و گفت هر که هر روز از ماه رمضان ازین يك دعاء بر خواند خدای عز و جل گناهان گذشته را و نا آمده را عفو کند و بیامزد و روزه ماه رمضان عظم الله برهانه از وی پذیرد و تقصیرهای وی را تجاوز کند و بهشت بی عذاب وی را کرامت کند و از آفت دین و دنیایی نگه دارد بفضل و کرم خویش و هر ثوابی کی مر روزه داران مشرق و مغرب را باشد تنها وی را کرامت کند و از همه بلاها و آفتها نگه داردش بکرم خویش و دعا آنست.

دعاء يوم الأول: اللَّهُمَّ اجْعَلْ صِيَامِي صِيَامَ الصَّائِمِينَ، وَ قِيَامِي قِيَامَ الْقَائِمِينَ، وَ تَبَهُّنِي عَنْ نَوْمَةِ الْغَافِلِينَ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دعاء يوم الثاني: اللَّهُمَّ قَرِّبْنِي إِلَى مَرْضَاتِكَ، وَ حَبِّبْنِي فِيهِ مِنْ سَخَطِكَ وَ نِقْمَاتِكَ، وَ وَقِّفْنِي لِقِرَاءَةِ آيَاتِكَ، يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

دعاء يوم الثالث: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ الذَّهْنَ وَ التَّنْبِيَةَ، وَ أَنْقِذْنِي فِيهِ مِنَ السَّفَاهَةِ وَ التَّمْوِيهِ، وَ اجْعَلْ لِي نَصِيبًا مِنْ كُلِّ خَيْرٍ تَتْرُكُ فِيهِ، بِجُودِكَ يَا أَكْرَمَ الْحَاكِمِينَ.

دعاء يوم الرابع: اللَّهُمَّ قَوِّمْنِي فِيهِ عَلَى إِقَامَةِ أَمْرِكَ، وَ أَذِقْنِي فِيهِ حَلَاوَةَ ذِكْرِكَ، وَ أَوْزِعْنِي¹¹⁴ فِيهِ آدَاءَ شُكْرِكَ، بِكَرَمِكَ يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ.

دعاء يوم الخامس: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الْمُسْتَغْفِرِينَ، وَ اجْعَلْنِي مِنْ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ الْقَائِمِينَ، وَ اجْعَلْنِي مِنْ أَوْلِيَانِكَ الْمُتَّقِينَ، يَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ.

دعاء يوم السادس: اللَّهُمَّ لَا تَخْذُلْنِي فِيهِ لِتَعَرُّضِ مَعْصِيَتِكَ، وَلَا تَضْرِبْنِي فِيهِ بِسِيَاطِ نِقْمَتِكَ، وَ أَجْرْنِي مِنْ مُرْجَبَاتِ سَخَطِكَ، يَا مُنْتَهَى رَغْبَةِ الرَّاعِبِينَ.

دعاء يوم السابع: اللَّهُمَّ اعْنِي عَلَى صِيَامِهِ وَ قِيَامِهِ، وَ حَبِّبْنِي فِيهِ مِنْ عُقُوبَاتِهِ وَ آثَامِهِ وَ ارْزُقْنِي فِيهِ ذِكْرَكَ بِدَوَامِهِ، بِتَوْفِيقِكَ يَا هَادِيَ الْمُوقِفِينَ.

دعاء يوم الثامن: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي رَحْمَةَ الْأَيْتَامِ، وَ إِطْعَامَ الطَّعَامِ، وَ إِفْشَاءَ السَّلَامِ، وَ مُحَابَبَةَ اللَّيَامِ وَ صُحْبَةَ الْكِرَامِ، بِطَوْلِكَ يَا مَلْحَأَ الْأَمَلِينَ.

دعاء يوم التاسع: اللَّهُمَّ احْفَظْنِي فِيهِ بِرَحْمَتِكَ الْوَاسِعَةِ، وَ اهْدِنِي فِيهِ لِبِرَاهِنِكَ السَّاطِعَةِ وَ خُذْ بِنَاصِيَتِي إِلَى مَرْضَاتِكَ الْحَامِعَةِ، بِمَنَّتِكَ يَا أَمَلِ الْمُشْتَاقِينَ.

دعاء يوم العاشر: اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَوَكِّلِينَ عَلَيْكَ، وَ اجْعَلْنِي فِيهِ مِنَ الْعَابِدِينَ، بِإِحْسَانِكَ يَا غَايَةَ الطَّالِبِينَ.

دعاء يوم الحادي عشر: اللَّهُمَّ حَبِّبْ فِيهِ إِلَيَّ الْإِحْسَانَ، وَ كَرِّهْ فِيهِ إِلَيَّ الْعِصْيَانَ، وَ حَرِّمْ فِيهِ عَلَيَّ السَّخَطَ وَ التَّيْرَانَ، بِعَوْنِكَ يَا عَوْنَ الْمُسْتَعِينِينَ.

دعاء يوم الثاني عشر: اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي فِيهِ السَّتْرَ وَ الْعَفَافَ، وَ اسْتَرْنِي فِيهِ بِلِبَاسِ الْقُنُوعِ وَ الْكِفَافِ، وَ حَلِّنِي فِيهِ عَلَى الْفَضْلِ وَ الْإِنصَافِ، بِعِصْمَتِكَ يَا عِصْمَةَ الْخَائِفِينَ.

دعاء يوم الثالث عشر: اللَّهُمَّ طَهِّرْنِي فِيهِ مِنَ الدَّنَسِ وَ الْأَقْدَارِ، وَ وَقِّفْنِي فِيهِ عَلَى التَّقْوَى وَ صُحْبَةِ الْأَبْرَارِ، وَ صَبِّرْنِي عَلَى كَاتِنَاتِ الْأَقْدَارِ، بِعَوْنِكَ يَا قَرَّةَ [عَيْنِ] الْمَسَاكِينِ.

دعاء يوم الرابع عشر: اللَّهُمَّ لَا تُؤَاخِذْنِي فِيهِ بِالْعَثَرَاتِ وَ أَقْلِنِي فِيهِ الْخَطَايَا وَ الْهَفَوَاتِ، وَلَا تَجْعَلْنِي غَرَضًا لِلْبَلَاءِ وَ الْآفَاتِ، لِعَوْنِكَ يَا عَوْنَ الْمُسْلِمِينَ.

دعاء يوم الخامس عشر: اَللّٰهُمَّ ارزُقني في طاعةِ اَلْحَاشِعِينَ، وَاَمَلًا في صَدْرِي مِنْ خُشُوعِ اَلْحَاضِعِينَ وَ اَشْعِرْ في قَلْبِي اِنَابَةَ الْمُخْتَبِينَ، بِاَمْنِكَ يَا اَمَانَ اَلْحَافِينَ.

دعاء يوم السادس عشر: اَللّٰهُمَّ وَفَّقني في لَعْمَلِ الْاَبْرَارِ، وَ حَتَّيْتِي فيهِ مُرَافَقَةَ الْاَشْرَارِ، وَ اَوِّبني اِلَى رَحْمَتِكَ في دَارِ الْقَرَارِ، يَا اِلَهَ الْاَوَّلِينَ وَ الْاٰخِرِينَ.

دعاء يوم السابع عشر: اَللّٰهُمَّ اهْدِنِي فيهِ لَصَلٰحِ الْاَعْمَالِ، وَ اَقْضِ فيهِ الْخَوَانِجَ وَ الْاَمَالَ، يَا مَنْ لَا يَخْتٰجُ اِلَى التَّفْسِيرِ وَ السُّوَالِ، يَا عَالِمًا بِمَا في صُدُورِ الصَّائِمِينَ.

دعاء يوم الثامن عشر: اَللّٰهُمَّ نَبِّهني فيهِ لِبَرَكَاتِ اَسْحَارِهِ، وَ نُوِّرْ قَلْبِي بِضِيَاءِ اَنْوَارِهِ، وَ وَفَّقني فيهِ بِاِتِّبَاعِ اَتَارِهِ، يَا نُورَ قَلْبِ الْعَارِفِينَ.

دعاء يوم التاسع عشر: اَللّٰهُمَّ وَفَّرْ حَظِّي مِنْ بَرَكَاتِهِ، وَ سَيَّلْ سَبِيلِي اِلَى خَيْرَاتِهِ، وَلَا تُحْرِمْنِي الْقَلِيلَ مِنْ حَسَنَاتِهِ، يَا هَادِيًا اِلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ.

دعاء يوم العشرين: اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لي فيهِ اَبْوَابَ الْجَنَّةِ، وَ اَغْلِقْ عَلَيَّ فيهِ اَبْوَابَ النَّارِ وَ الْحَقَّةَ وَ وَفَّقني فيهِ لِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ، يَا مُنْزِلَ السَّكِينَةِ في قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ.

دعاء يوم الحادي والعشرين: اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ لي اِلَى مَرْضَاتِكَ دَلِيلًا، وَلَا تَجْعَلْ لِلشَّيْطَانِ¹¹⁵ عَلَيَّ سَبِيلًا، وَ اجْعَلْ الْجَنَّةَ لي مَثْرَلًا وَ مَقْرًا فَإِنَّكَ قَاضٍ حَوَانِجِ الطَّالِبِينَ.

دعاء يوم الثاني والعشرين: اَللّٰهُمَّ اَنْزِلْ فيهِ عَلَيَّ بَرَكَاتِكَ، وَ وَفَّقني فيهِ لِمَوْجِبَاتِ مَرْضَاتِكَ، وَ اَسْكِنِّي فيهِ بِجُودَاتِ حَتَاتِكَ، يَا مُجِيبَ دَعْوَةِ الْمُضْطَرِّينَ.

دعاء يوم الثالث والعشرين: اَللّٰهُمَّ اِنِّي اَسْأَلُكَ فيهِ مَا يُرِيضُكَ، وَ اَعُوذُ بِكَ فيهِ فِيمَا يُؤْذِيكَ، وَ اَسْأَلُكَ التَّوْفِيقَ إِذَا أَطَّلَعْتُكَ، يَا عَاطِفًا لِقُلُوبِ السَّائِلِينَ.

دعاء يوم الرابع والعشرين: اَللّٰهُمَّ اجْعَلْني مُجِيبًا لِأَوْلِيَانِكَ، مُعَادِيًا لِأَعْدَائِكَ، مُسْتَتًا بِسُنَّةِ أُنْبِيَائِكَ، يَا عَاصِمَ قُلُوبِ النَّبِيِّينَ.

دعاء يوم الخامس والعشرين: اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ فيهِ سَعْيِي مَشْكُورًا، وَ عَمِّي بِجُودِكَ مَسْتُورًا، يَا مُجِيبَ أَصْوَاتِ الْمُتَهَلِّلِينَ.

دعاء يوم السادس والعشرين: اَللّٰهُمَّ وَفَّرْ حَظِّي مِنَ التَّوْفِيقِ، وَ اَكْرِمْنِي بِاِحْضَارِ الْأَخِلَّةِ في الْمَسَائِلِ وَ قَرَّبْ سَبِيلِي مِنَ الْوَسَائِلِ، يَا مَنْ لَا يَشْغَلُهُ اَلْحَاحُ الْمُلْحِنَ.

دعاء يوم السابع والعشرين: اَللّٰهُمَّ غَشِّنِي فيهِ مِنَ الرَّحْمَةِ، وَ ارزُقني فيهِ التَّوْحِيدَ وَ التَّوْفِيقَ وَ الْعِصْمَةَ وَ طَهِّرْ قَلْبِي مِنْ غِيَابَاتِ التُّهْمَةِ، يَا رَحِيمًا بِعِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ.

دعاء يوم الثامن والعشرين: اَللّٰهُمَّ ارزُقني فيهِ فَضْلَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ، وَ صَيِّرْ مِنْ الْعُسْرِ كُلِّ أَمْرِي اِلَى الْيُسْرِ وَ اَقْبَلْ مَعَاذِيرِي، وَ حُطِّ عَنِّي [الذَّنْبَ]، يَا رُؤُوفًا بِعِبَادِهِ الصَّالِحِينَ.

دعاء يوم التاسع والعشرين: اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ صِيَامِي بِالشُّكْرِ وَ الْقَبُولِ عَلَيَّ مَا يَرْضَاهُ الرَّسُولُ، مُحْكَمَةً فُرُوعُهُ بِالْأَصُولِ، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ.

دعاء يوم الثلاثين: اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ صِيَامِي بِالشُّكْرِ وَ الْقَبُولِ عَلَيَّ مَا تَرْضَاكَ وَ يَرْضَى الرَّسُولُ، مُحْكَمَةً بِالْفُرُوعِ أَصُولُهُ، بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّهَّيرِ الطَّاهِرِينَ.

وَ اللهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ.

اتفق الفراغ من تحريره بحمد الله و حسن تفسيره يوم الاثنين بين الظهير و العصر سابع عشر ذي الحجة محتم شهر

سنة اثنين و عشرين و سبعمائة و الشمس في الجدي

-- ≈≈ --

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla
Hız. Nebî (Allah'a mahsus salât ve selâm ona olsun)'den Rivayetle
Mübârek Ramazan Günlerine Mahsus Dualar Kitabı

Emîrü'l-Mü'minîn Ali b. Ebi Tâlib (Allah ondan razı olsun)'in rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber (salât ve selam ona olsun) şöyle buyurdu: "Ramazan ayının günlerine mahsus dualardan her gün için bir dua öğrenin." Yine şöyle dedi: "Her kim Ramazan ayının her günü için bunlardan bir dua okursa, Aziz ve Celil olan Allah onun geçmiş ve gelecek günahlarını afv ve mağfiret eder. Ramazan ayı (Allah burhanını azim kılsın) orucu, onu himayesi altına alır ve onun taksirâtının affına vesile olur. Cennete azab edilmeksizin girmesini sağlayarak ona itibar kazandırır. Kendi fazilet ve keremiyle dinî ve dünyevî âfetlerden onu muhafaza eder. Doğuda ve Batı'da oruçluların işledikleri her bir sevap, sadece kendilerine menfaat sağlar. Oruç, kendi keremiyle bütün belalar ve âfetlere karşı o kişiyi muhafaza eder." Dualar şunlardır:

Birinci Günün Duası: Allahım! Orucumu oruçluların orucundan, namazımı namaz kılanların namazından eyle. Beni gâfillerin uykusundan uyar rahmetinle, ey merhametlilerin en merhametlisi!

İkinci Günün Duası: Allahım! Beni, Senin rızana yakın kıl ve beni, bu ayda Senin kızdığın ve cezalandırdığın hususlardan uzak tut. Senin ayetlerini okumaya beni muvaffak kıl. Ey merhametlilerin en merhametlisi!

Üçüncü Günün Duası: Allahım! Bana, bu ayda akıl/fikir ve uyanıklık nasib et. Beni, bu ayda sefihlikten ve yapmacık davranmaktan kurtar. Bu ayda ihsan ettiğin bütün hayırlardan beni nasibdâr kıl cömertliğinle, ey hükmedenlerin en güzel hükmedeni!

Dördüncü Günün Duası: Allahım! Bana, bu ayda Senin emrini yerine getirmek için güç ver. Bana, bu ayda Senin zikrinin tadını tattır. Bu ayda Senin şükürünü edâ etmede beni nasipdâr kıl kereminle, ey keremlilerin en keremlisi!

Beşinci Günün Duası: Allahım! Beni mağfiret dileyenlerden kıl. Beni sâlih ve itaatkar kullarından eyle. Beni takva sâhibi velilerinden kıl. Ey keremlilerin en keremlisi!

Altıncı Günün Duası: Allahım! Beni, bu ayda Sana olan isyan arz edildiğinde yalnız bırakma. Bana, bu ayda intikam kırbaçlarıyla vurma. Gazabını icâb ettirecek şeylerden beni koru. Ey rağbet edenlerin rağbetinin nihayeti!

Yedinci Günün Duası: Allahım! Bu ayda oruç tutmada ve onu ihya etmede bana yardım et. Bu ayda işlenen hata ve günahlarından beni sakın. Beni, bu ayda devamlı olarak seni zikirle rızıklandır tevfikinle, ey zaman verilmişleri hidayet eden!

Sekizinci Günün Duası: Allahım! Bana, yetimlere acımayı, yemek yedirmeyi, selamı yaymayı, cimrilerden uzak durmayı ve cömertlerle arkadaşlık etmeyi nasib et lütfünla. Ey ümit edenlerin sığınağı!

Dokuzuncu Günün Duası: Allahım! Beni, bu ayda geniş rahmetinle muhafaza buyur. Apaçık burhanlarınla bana bu ayda hidayet et. Her şeyi kapsayan rızanda beni sıkı sıkıya kavra minnetinle, ey özlem duyanların emeli!

Onuncu Günün Duası: Allahım! Beni, Sana tevekkül edenlerden kıl. Beni bu ayda âbidlerden kıl ihsânınla, ey talep edenlerin gayesi!

On Birinci Günün Duası: Allahım! Bana, bu ayda ihsan etmeyi sevdir. Bana, bu ayda isyan etmeyi çirkin göster. Gazap ve ateşi bana bu ayda haram kıl yardımınla, ey imdat isteyenlere yardım eden!

- **On İkinci Günün Duası:** Allahım! Beni, bu ayda örtünme ve iffetlilikle rızıklandır. Beni, bu ayda kanaatkarlık ve elindekiyle yetinme elbisesiyle ört. Beni bu ayda fazilet ve insaf üzere eyle ismetinle, ey hakkıyla korkanların koruyucusu!

On Üçüncü Günün Duası: Allahım! Beni, bu ayda kir ve pisliklerden temiz kıl. Beni, bu ayda takvaya ve hayır sahipleri ile sohbeta muvaffak kıl. Takdir olunup yaratılmış olanlara karşı beni sabırlı kıl yardımınla, ey miskinlerin gözünün nuru!

On Dördüncü Günün Duası: Allahım! Beni, bu ayda sürçmelerden dolayı sorguya çekme. Bu ayda, hata ve sürçmelerimi azalt. Beni bela ve âfetlere maruz bırakma yardımınla, ey müslümanların yardımcısı!

On Beşinci Günün Duası: Allahım! Bana, bu ayda boyun eğenlerin taatını nasib et. Bu ayda, boyun eğenlerin tevazusuyla gönlümü doldur. Bu ayda, kalbi kırıklar gibi kalbimi hisli kıl emniyetinle, ey hakkıyla korkanların emânı!

On Altıncı Günün Duası: Allahım! Beni, bu ayda hayır sâhiplerinin amellerini işlemeye muvaffak kıl. Beni, bu ayda kötü işler yapanlarla arkadaşlık etmekten muhafaza eyle. Beni Dârü'l-Karar (Ahiret)'da rahmetine mazhar kıl ilahlığınla, ey evvellerin ve âhirlerin ilahı!

On Yedinci Günün Duası: Allahım! Bana, bu ayda sâlih ameller işlemek için yol göster. Bu ayda, ihtiyaç ve arzulara cevap ver. Ey herhangi bir tefsir

ve suâle ihtiyaç duymayan! Ey oruçluların gönlündekileri bilen!

On Sekizinci Günün Duası: Allahım! Bana, bu ayda sahur vakitlerinin bereketini hatırlat. Onun nurlarının ışığıyla kalbimi aydınlat. Beni, bu ayda onun izlerine uymakta muvaffak kıl. Ey âriflerin kalbinin nuru!

On Dokuzuncu Günün Duası: Allahım! Ramazan'ın bereketleriyle ilgili kısmetimi arttır. Onda hayırlarına giden yolumu kolaylaştır. Onun hasenâtının az bir kısmını bile benden mahrum bırakma. Ey apaçık olan hakka hidayet eden!

Yirminci Günün Duası: Allahım! Bana, bu ayda cennetin kapılarını aç. Bana, bu ayda ateş ve azab kapılarını kapa. Beni, bu ayda Kur'ân tilavetine muvaffak kıl. Ey mü'minlerin kalbine sekîne indiren!

Yirmi Birinci Günün Duası: Allahım! Beni, Senin rızana götüren bir delil kıl. Şeytana bana ulaşması için yol verme. Cenneti benim menzilim ve meskenim kıl. Muhakkak ki Sen, talep edenlerin ihtiyaçlarını karşılayansın.

Yirmi İkinci Günün Duası: Allahım! Bu ayda, bana bereketlerini indir. Beni, bu ayda Senin rızana ulaştıracak şeyleri elde etmeye muvaffak kıl. Beni, bu ayda Cennetlerinin ortalarına yerleştir. Ey dara düşmüşlerin duasına cevap veren!

Yirmi Üçüncü Günün Duası: Allahım! Ben, bu ayda Senden, Seni hoşnut edecek şeyi istiyorum. Bu ayda Sana eziyet verecek şeyden Şana sığınıyorum. Sana bildirdiğimde Senden başarı istiyorum. Ey isteyenlerin kalplerine teveccüh gösteren!

Yirmi Dördüncü Günün Duası: Allahım! Beni, Senin veli kullarına dost, hasımlarına ise düşman kıl. Beni, peygamberlerinin yoluna uyanlardan eyle. Ey nebîlerin kalplerini koruyan!

Yirmi Beşinci Günün Duası: Allahım! Bu aydaki sa'y ü gayretimi mükafatlandır, ayıplarımı ise cömertliğine ört. Ey yalvaranların seslerine cevap veren!

Yirmi Altıncı Günün Duası: Allahım! Nafilelerdeki hissemi arttır. Meselelerdeki eksiklikleri gidermeyi bana ikram et. Vesilelerle yolumu yakın kıl. Ey yalvaranların ısrarı kendisini meşgul eden!

Yirmi Yedinci Günün Duası: Allahım! Beni, bu ayda rahmetinle kapla. Bana, bu ayda tevhid, tevfik ve ismet nasib eyle. Kalbimi töhmet kırıntılarından temizle. Ey mü'min kullarına merhamet eden!

Yirmi Sekizinci Günün Duası: Allahım! Bana, bu ayda Kadir gecesinin lütfünü nasib et. Bütün işlerimi zordan kolaya dönüştür. Özürlerimi kabul et ve üzerimdeki günahları azalt. Ey sâlih kullarına karşı pek şefkatli olan!

Yirmi Dokuzuncu Günün Duası: Allahım! Orucumu Resûlünün râzı olacağı şekilde şükür ve kabulle tuttur. Muhammed'in ve onun temiz ehl-i beytinin hakkı için dallar/amelleri kökler/doğru itikat ile sağlamlaştırdı.

Otuzuncu Günün Duası: Allahım! Orucumu Senin ve Resûlünün râzı olacağı şekilde şükür ve kabulle tuttur. Muhammed'in ve onun tertemiz ehl-i beytinin hakkı için kökleri/doğru itikadı dallar/ameller ile sağlamlaştırdı.

Doğrusunu en iyi Allah bilir.

Allah'ın hamdı ve Onun tefsirinin güzelliği ile bu metnin yazımının son bulması, 722 senesi aylarının sonuncusu olan Zilhicce'nin 17'si, Pazartesi günü, öğle ile ikindi arasına tevafuk etti. Bu esnada güneş, oğlak burcunda idi.

Prof. Dr. M. Cemal Sofuoğlu (Oturum Başkanı)

Teşekkür ediyoruz, Ali Bey, sağolun... Şimdi konuşma sırası, "Hz. Peygamber'in Hz. Ali'ye Nasihatleri" başlıklı tebliği sunacak olan Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir Palabıyık Bey'de... Buyurun !